

Opnieuw inrichten

BOOR Jaarverslag 2015

Vastgesteld door het algemeen bestuur op 21 april 2016

Woord vooraf

Het werk van stichting BOOR krijgt *koers* door het besef dat de leerlingen van nu, de burgers van morgen zijn. Het is de ambitie van BOOR om maximale kansen te creëren voor onze leerlingen van nu, zodat zij volwassen wereldburgers worden die bijdragen aan een rechtvaardige samenleving en die weten hoe zij hun talenten daarvoor kunnen benutten. Dat doen wij met teams van bevlogen leraren, zij maken het verschil. Onze scholen werken samen met ouders en de medezeggenschapsraad om leerlingen voor te bereiden op een samenleving die snel verandert. Zaken als wereldburgerschap, duurzame ontwikkeling, vredeseducatie, mensenrechteneducatie en interculturele vorming hebben een plek in het curriculum van onze scholen. Zo dragen zij bij aan de betrokkenheid van jongeren bij mondiale vraagstukken en participatie in de pluriforme samenleving in Rotterdam.

In de jaarstukken 2014 gebruikten wij de metafoor van de *frisse wind*; er waaide in dat jaar een frisse wind door onze organisatie. De *ramen en deuren* waren opengezet en het was tijd voor *orde op zaken*. Terugkijkend op 2015 zou je kunnen zeggen dat dit het jaar was, waarin werd toegewerkt naar *de nieuwe inrichting van het huis*. Er is een *koers* uitgezet, er zijn besluiten genomen voor de toekomst. Veel zal de komende jaren moeten worden gerealiseerd. In ambities is opgeschreven waar we in 2020 willen zijn. In 2015 zijn de eerste stappen gezet om daar te komen.

De koers: In contact met belanghebbenden en onze kritische vrienden hebben we het strategisch beleid voor de periode 2016 tot 2020 vastgesteld. Dit *koersdocument* is het format voor onze toekomstige jaarplannen, kwartaalrapportages en jaarverslag. In het vastgestelde jaarplan 2016 is dit nu al duidelijk zichtbaar.

De nieuwe inrichting: Met het huis op orde moet ook de inrichting worden vernieuwd. Er is in 2015 besloten om de administratiewerkzaamheden dichterbij de scholen te organiseren. De eerste contouren van die nieuwe inrichting werden dit jaar zichtbaar. De voorbereidingen zijn in volle gang gezet.

Het huis: Zowel op de scholen als op het gebied van bedrijfsvoering zijn stappen gezet. In het onderwijs is duidelijk kwaliteitsverbetering te zien. Ook de bedrijfsvoering is verder verbeterd. Hierdoor is de financiële continuïteit van het bestuur niet langer in het geding. De Inspectie heeft het verscherpt toezicht op zowel het bestuurlijk handelen als de financiën van BOOR beëindigd. Ook is het interne toezichtkader vastgesteld. Collega's op de scholen en op het bestuurskantoor hebben samen hard gewerkt om al deze veranderingen te realiseren. Dat is een groot compliment waard.

Het jaar 2015 is afgesloten met een voordelig resultaat van € 6.252.000. De begrotingsdiscipline zoals die door de schoolleiders wordt nageleefd heeft een positief effect op het jaarresultaat gehad. Ook de inspanningen op het gebied van centrale inkoop, hebben bijgedragen aan dit resultaat (en deze leveren de scholen ook financiële ruimte op in de komende jaren). Bij het opmaken van de begroting 2015 werd nog uitgegaan van een verwacht positief resultaat van € 3.884.000. Het werkelijke resultaat ligt dus € 2.368.000 boven de begroting, dat is omgerekend circa 1% van onze totale baten. Het voordelige resultaat over 2015 is toegevoegd aan het eigen vermogen van de scholen. Het weerstandsvermogen van de scholen neemt daarmee toe tot 7%. De komende jaren groeit deze financiële buffer richting de minimaal noodzakelijke 10%.

Een nieuwe inrichting is spannend; er zijn keuzes gemaakt en er volgen er meer. Daarvoor is overleg nodig, onderzoek en inzicht. Er is dit jaar hard gewerkt om de organisatie weer beter te maken dan die al was. Daar gaan we ook in 2016 mee door. Voor het best denkbare onderwijs in Rotterdam voor onze leerlingen!

Rotterdam, 21 april 2016

College van bestuur,

Huib van Blijswijk
voorzitter

Didier Dohmen

Anne de Visch Eybergen

Algemeen bestuur,

Philip Geelkerken
Voorzitter

Marianne van den Anker

Farid Azarkan

Laura van Geest

Miriam Scha

Paul Zevenbergen

Inhoudsopgave

Woord vooraf	1
A. Bestuursverslag	
Inleiding en leeswijzer	7
1 Organisatie	10
1.1. Organogram BOOR	10
1.2. Bestuur	10
1.3. Medezeggenschap	11
1.4. Samenwerkingsverbanden	11
2. Ontwikkeling onderwijskwaliteit	12
2.1. Inleiding	12
2.2. Basisonderwijs	12
2.3. Speciaal onderwijs	14
2.4. Voortgezet onderwijs	15
2.5. Ontwikkelingen Passend Onderwijs	19
3. Identiteit	21
4. Personeel	22
4.1. Inleiding	22
4.2. Gezondheid	22
4.3. Werkgelegenheid	24
4.4. Samenstelling personeel	25
4.5. Functiemix	26
4.6. Bezwaarschriften en bezwaarzaken	27
4.7. Overlijdensberichten	28
5. Huisvesting	29
5.1. Inleiding	29
5.2. Kwaliteitskader	29
5.3. Facilitair managementinformatiesysteem	30
5.4. Bouwprojecten	30
5.5. Beheer en onderhoud	31
5.6. Volledige doordecentralisatie	31

5.7.	Gemeentelijk meerjarenplan onderwijshuisvesting	31
5.8.	Reductie kosten voor energie en water	32
6.	ICT en inkoop	33
6.1.	Ontwikkeling ICT-strategie	33
6.2.	BI-tool	34
6.3.	Inkoop	34
7.	BOOR financieel	36
7.1.	Bedrijfsvoering	36
7.2.	Sturen op financiën	36
7.3.	Vermogenspositie	36
7.4.	Treasuryverslag	37
7.5.	Financieel resultaat 2015	39
7.6.	Genormaliseerd resultaat 2015	40
8.	BOOR in cijfers	41
8.1.	Aantal leerlingen	41
8.2.	Rotterdams marktaandeel	43
8.3.	Scores eindtoets basisonderwijs	43
8.4.	Tevredenheidspelingen	43
8.5.	Klachten	43
9.	Verslag van het algemeen bestuur	45
9.1.	Inleiding	45
9.2.	Prioriteiten	45
9.3.	Samenstelling	46
9.4.	Commissies	48
9.5.	Vergaderingen	49
9.6.	Overige contacten	49
9.7.	Toezichtkader gemeente	50
10.	Zicht op de toekomst	51
10.1.	Inleiding	51
10.2.	Meerjarige ontwikkeling	51
10.3.	Weerstandvermogen en risicomanagement	56
10.4.	Rapportage algemeen bestuur	59

B. Jaarrekening

11. Balans	61
12. Staat van baten en lasten	62
13. Kasstroomoverzicht	63
14. Kengetallen	65
15. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	66
15.1. Algemeen	66
15.2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva	69
15.3. Grondslagen voor de bepaling van het resultaat	75
15.4. Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht	77
15.5. Begroting	78
16. Toelichting op de balans	78
16.1. Materiële vaste activa (1.2)	78
16.2. Voorraden (1.4)	78
16.3. Vorderingen (1.5)	79
16.4. Effecten (1.6)	80
16.5. Liquide middelen (1.7)	80
16.6. Eigen vermogen (2.1)	81
16.7. Voorzieningen (2.2)	81
16.8. Langlopende schulden (2.3)	82
16.9. Kortlopende schulden (2.4)	83
16.10. Vlottende activa en passiva	86
17. Geormerkte subsidies - model G	87
18. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	89
18.1. Langlopende vordering ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	89
18.2. Lease	89
18.3. Langlopende contracten	90
18.4. Achterstallige middelen voor onderhoud	91
19. Toelichting op de staat van baten en lasten	92
19.1. Rijksbijdragen ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) (3.1)	92
19.2. Overige overheidsbijdragen en subsidies (3.2)	93
19.3. Overige baten (3.3)	94

19.4. Personeelslasten (4.1)	95
19.5. Afschrijvingen (4.2)	96
19.6. Huisvestingslasten (4.3)	96
19.7. Overige lasten (4.4)	97
19.8. Financiële baten en lasten (5)	97
20. Overzicht verbonden partijen	99
21. Specificatie bezoldiging topfunctionarissen op basis van WNT 2015	100
22. Accountantshonoraria	101
23. Staat van baten en lasten per sector	102
C. Overige gegevens	
24. Resultaatbestemming	104
24.1. Statutaire regeling omtrent bestemming van het resultaat	104
24.2. Bestemming van het resultaat 2015	104
25. Gebeurtenissen na balansdatum	105
26. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	106
27. Gegevens over de rechtspersoon	108
Bijlage: Overzicht scholen per 31 december 2015	1099

Inleiding en leeswijzer

Het BOOR Jaarverslag 2015 *Opnieuw ingericht* bestaat uit drie delen, het *bestuursverslag*, de *jaarrekening* en de *overige gegevens*. Met dit jaarverslag leggen wij verantwoording af. We geven aan welke belangrijke veranderingen in 2015 organisatiebreed hebben plaatsgevonden en welke financiële consequenties deze hebben gehad. Naast deze terugblik kijken we ook kort vooruit. In kleine artikelen lichten wij bijzondere ontwikkelingen toe die op onze scholen hebben plaatsgevonden of geven belanghebbenden of kritische vrienden hun visie op de ontwikkelingen die BOOR het afgelopen jaar heeft doorgemaakt. Voor meer informatie over een specifieke school, verwijzen wij u graag naar de verantwoordingsdocumenten van de betreffende school. Een overzicht van onze scholen is opgenomen in de bijlage.

Dit omvangrijke jaarverslag is met name bedoeld voor degenen aan wie wij ons volgens de richtlijnen moeten verantwoorden, zoals het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Inspectie van het Onderwijs, de gemeente Rotterdam en de leden van de (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraden.

Per 1 januari 2008 is het openbaar onderwijs verzelfstandigd en ondergebracht in stichting BOOR. BOOR verzorgt het openbaar onderwijs in Rotterdam. Wij hebben een zeer gevarieerd onderwijsaanbod met 82 scholen voor (speciaal) basisonderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs verdeeld over ruim 140 locaties. We hebben ruim 3.500 medewerkers en ongeveer 30.000 leerlingen. Meer informatie over BOOR en in het bijzonder over onze visie, missie, identiteit en kernwaarden vindt u op www.boorbestuur.nl/boor.

Het beleid van BOOR staat niet op zichzelf, maar is verbonden met het stedelijk en landelijk onderwijsbeleid. We verbinden ons met de landelijke richtlijnen in de bestuursakkoorden voor het primair en voortgezet onderwijs. Daarnaast hebben wij ons nadrukkelijk verbonden met het Rotterdams Onderwijsbeleid, dat de gemeente Rotterdam en de Rotterdamse schoolbesturen gezamenlijk hebben vastgesteld.

De ambities van BOOR voor de komende periode zijn vastgelegd in het *Koersdocument 2016 – 2020*. Wij hebben besloten om dit strategisch kader eerder aan te passen, om aan te sluiten op het nieuwe Rotterdams Onderwijsbeleid *Leren Loont!* en de nieuwe landelijke sectorakkoorden. Bij het realiseren van onze ambities werken wij intensief samen met partners in Rotterdam en omgeving. Inmiddels is het koersdocument en het jaarplan 2016, inclusief de begroting, door het bestuur van stichting BOOR vastgesteld en in december 2015 door de gemeenteraad goedgekeurd. De ambities uit het Koersdocument zijn vertaald naar het toezichtkader

van BOOR, dat de basis vormt voor de managementcontracten met de bovenschools directeuren en rectoren en met de directeuren en schoolleiders.

Dit jaarverslag is tot stand gekomen in samenwerking met de bovenschoolse directie primair onderwijs, het college van schoolleiders (voortgezet onderwijs), de adviseurs van BOOR Services en het college van bestuur.

Bij het jaarverslag treft u een goedkeurende verklaring van de accountant aan.

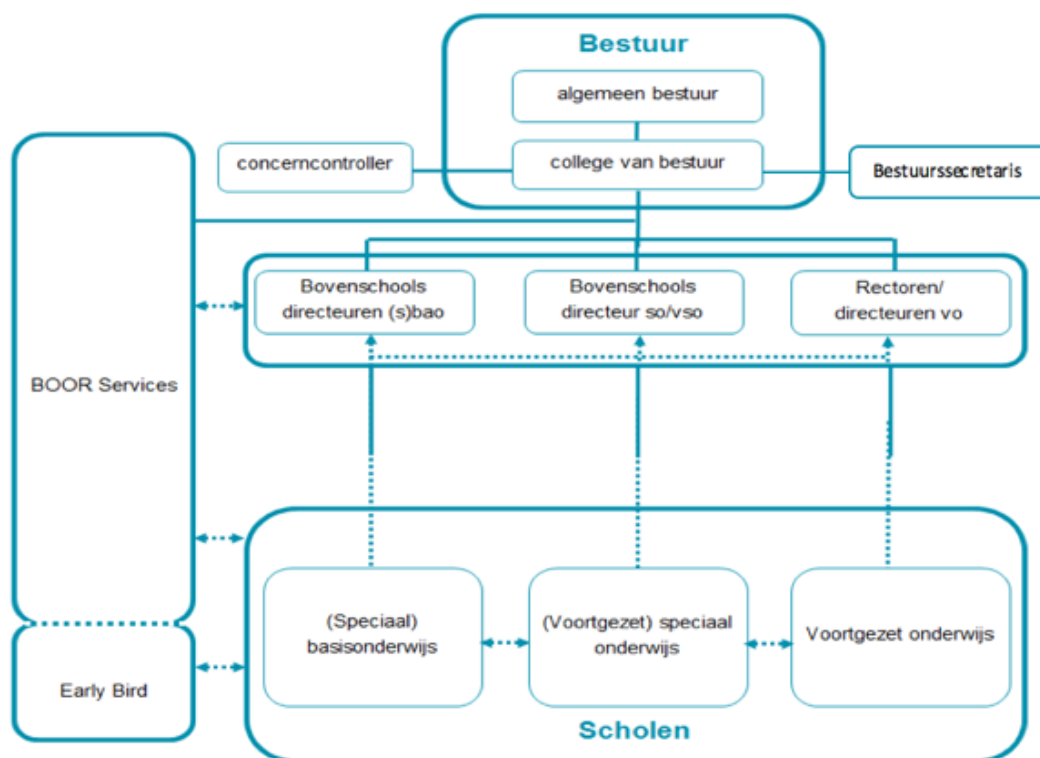
Het jaarverslag 2015 en andere beleidsstukken zijn terug te vinden op www.boorbestuur.nl. Wij nodigen u van harte uit om te reageren via info@stichtingboor.nl. Wilt u op de hoogte blijven van de ontwikkelingen binnen BOOR? Abonneert u zich dan op ons BOOR iMagazine op www.boorimagazine.nl.

A. Bestuursverslag

1 Organisatie

1.1. Organogram BOOR

Stichting BOOR verzorgt het openbaar (speciaal) basisonderwijs, voortgezet onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs in Rotterdam. In totaal zijn er 82 scholen.

1.2. Bestuur

Het bestuur van BOOR bestaat uit het algemeen bestuur en het college van bestuur. Voor het verslag van het algemeen bestuur, verwijzen we naar hoofdstuk 9 [Verslag van het algemeen bestuur](#).

Het college van bestuur bestaat uit Huub van Blijswijk als voorzitter en de leden Didier Dohmen en Anne de Visch Eybergen.

De portefeuilleverdeling is als volgt: Huub van Blijswijk beheert de portefeuille (speciaal) basisonderwijs en HR beleid, Anne de Visch Eybergen de portefeuille voortgezet onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs en Didier Dohmen richt zich specifiek op de financiën, huisvesting en bedrijfsvoering.

BOOR onderschrijft zowel de code *Goed bestuur* van de PO-Raad als de code *Goed onderwijs bestuur* van de VO-raad. Van beide organisaties is BOOR ook lid.

1.3. Medezeggenschap

Onze medewerkers, leerlingen en hun ouders ontmoeten we op vele informele, maar ook op formele momenten. De (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraden zijn hiervoor onze officiële organen. BOOR heeft drie gemeenschappelijke medezeggenschapsraden, voor elke sector één. Deze raden bespreken in overleg met het college van bestuur of de bovenschools directeur de voorstellen en plannen van het bestuur over bovenschoolse zaken. De raden vergaderen ongeveer acht keer per jaar. Daarnaast is er op alle scholen van BOOR een medezeggenschapsraad. Er zijn grote verschillen in het functioneren van de medezeggenschapsraden. Sommige raden werken professioneel, zijn goed geïnformeerd, voeren inhoudelijke discussies en nemen besluiten over belangrijke beleidszaken. Andere raden missen nog de basale kennis, organisatie en informatie om optimaal te kunnen werken. Vaak wordt de kwaliteit van de medezeggenschap beïnvloed door de kennis, vaardigheden en houding van de leidinggevendenden. In 2015 werd nog gebruik gemaakt van het scholingsaanbod van VOO, maar zijn ook de voorbereidingen gestart om in 2016 zelf de scholing van medezeggenschapsraden én management ter hand te nemen.

1.4. Samenwerkingsverbanden

BOOR participeert in de samenwerkingsverbanden Passend Primair Onderwijs Rotterdam (PPO Rotterdam) en Koers VO. Voorzitter van het college van bestuur, Huub van Blijswijk, is sinds augustus 2014 voorzitter van PPO. 22 Rotterdamse schoolbesturen die actief zijn in het primair onderwijs doen hierin mee.

Lid van het college van bestuur met voortgezet onderwijs in portefeuille, Anne de Visch Eybergen, is sinds 2015 lid van de Raad van Toezicht van Koers VO.

2. Ontwikkeling onderwijskwaliteit

2.1. Inleiding

Goed onderwijs verzorgen is de kerntaak van stichting BOOR en we streven ernaar om elke dag weer beter te presteren dan de vorige. Het verhogen van kwaliteit is een gezamenlijk proces waarin leraren, (bovenschools) directeuren, rectoren en bestuur allen een rol vervullen. Een gedeelde visie op onderwijs en kwaliteit is hiervoor onontbeerlijk. Daarom hebben we ons in 2015 laten inspireren door verschillende experts waaronder Gert Biesta, Luc Stevens en Jay Marino.

2.2. Basisonderwijs

Samen leren

In 2014 is BOOR gestart met een traject kwaliteitsverbetering voor het (speciaal) basisonderwijs. Dit traject is in 2015 voortgezet. Het belangrijkste onderdeel van het traject is het *samen leren*. De (bovenschools) directeuren leren samen hoe zij leiding kunnen geven aan een lerende organisatie en het leren binnen hun team kunnen stimuleren. Tijdens de scholengroepvergaderingen analyseren de directeuren gezamenlijk de toetsopbrengsten en wordt nagedacht over welke stappen zij moeten zetten om de school verder te ontwikkelen. Door middel van masterclasses en plenaire bijeenkomsten kunnen (bovenschools) directeuren hun kennis van specifieke onderwerpen vergroten en inspiratie opdoen om nieuwe initiatieven in de school te initiëren.

Lead & learn

In september is het nieuwe schooljaar gestart met een Lead & Learn bijeenkomst voor directeuren rond het thema koers. Dit thema stond centraal tot december aangezien alle scholen een nieuw schoolplan in deze periode schreven. Eind november volgde een nieuwe Lead & Learn bijeenkomst waarbij het gebruik van data centraal stond. Welke data heb je ter beschikking en wat vertellen deze data je? En hoe kun je aan de hand van deze data het onderwijs op je school aansturen? Tijdens deze dagen vervullen directeuren een actieve rol met het delen van hun ervaringen en het samen leren in workshops. Dit wordt zeer gewaardeerd en stimuleert het samen leren.

Maatwerkarrangementen

De scholen waarbij de basis nog niet op orde was, kregen in 2015 een maatwerkarrangement aangeboden. Dit arrangement bestond uit een audit waarbij in kaart is gebracht op welke competenties de school al op orde is en bij welke competenties nog leerpunten zijn. Vervolgens kreeg de school een

ondersteuningsaanbod van teamscholing, trainingen en individuele coaching. Doel van deze trajecten was om de basis in korte tijd op orde te hebben. De resultaten op de eindtoets basisonderwijs lieten zien dat het veel scholen was gelukt om de kwaliteit te verhogen. De gemiddelde ruwe score van de basisscholen is flink gestegen van 531,7 naar 532,9 en het aantal scholen dat onder de norm heeft gescoord is gehalveerd. In juli zijn de maatwerktrajecten geëvalueerd en waar nodig vervolgd. Ook zijn enkele nieuwe scholen opgenomen in een maatwerktraject opdat alle scholen in 2016 de basis op orde hebben.

Sterke en zwakke scholen

De kwalitatief sterke scholen zijn in 2015 verschillende keren bijeen geweest. Een eerste ontmoeting waarbij de scholen onderling hebben gepresenteerd welke koers ze volgen en welke doelen ze voor ogen voor de leerlingen, ouders en de school leidde tot een aantal vervolgbijeenkomsten. Doel was om een goed proces van collegiale visitatie tot stand te brengen waarbij de scholen op basis van een hulpvraag elkaar kunnen stimuleren om de kwaliteit te verhogen. Ook tijdens deze bijeenkomsten is veel samen geleerd en zijn de praktische voorbereidingen voor goede visitatie getroffen. Begin 2016 vinden de eerste twee collegiale visitaties plaats.

Het basisonderwijs kende in januari 2015 vijf zwakke scholen, te weten sbo Van Heuven Goedhart, De Korf, De Barkentijn, De Pantarijn en Jan Prins. De Barkentijn en Korf verkregen in het eerste half jaar weer een basisarrangement. De kwaliteitsverbetering van sbo Van Heuven Goedhart verliep minder voorspoedig en leidde in juni tot de beoordeling zeer zwak. Een grootscheeps interventietraject bracht de inspectie ertoe in december het oordeel te verhogen naar zwak. De verwachting is dat sbo Van Heuven Goedhart net als De Pantarijn en Jan Prins halverwege 2016 weer het basisarrangement verkrijgen. In november 2015 werden De Plevier locatie Boomgaard en De Triangel zwak beoordeeld door de inspectie. Beide scholen hadden drie jaar op rij onvoldoende eindopbrengsten. Voor beide scholen is een verbeterplan opgesteld. Er wordt naar gestreefd om eind 2016 weer een basisarrangement te hebben.

Zwakke scholen (Per 31 december 2015)	Ingangsdatum
Speciale basisschool Van Heuven Goedhart	December 2015
Basisschool de Plevier locatie Boomgaard	November 2015
Basisschool de Triangel	November 2015
Basisschool Jan Prins	Maart 2014

2.3. Speciaal onderwijs

Kwaliteitszorg in het (voortgezet) speciaal onderwijs, (sokwazo) heeft als doel realisatie van de missie: volwaardig, hoogwaardig, dienstbaar en participatief onderwijs. Hierbij streeft de sector naar goed onderwijs in een professionele cultuur en een lerende organisatie. De vijf aandachtsgebieden die richting geven aan de beleidsrichting en centraal staan bij de activiteiten zijn:

- ontwikkeling professionele cultuur
- opbrengstgericht werken en het ontwikkelingsperspectief
- optimalisatie organisatiestructuur
- digitaal kwaliteitssysteem
- cyclisch proces kwaliteitszorg

De kwaliteitsagenda bevat de cyclische planning van de verschillende tevredenheidspeilingen, kwaliteitsonderzoeken en evaluatiemomenten.

Recon en Openluchtschool gaan samen verder

Leerlingen die niet vreemd opkijken als hun vriendje of vriendinnetje een epileptische aanval krijgt in de klas. Nee, die zelfs te hulp schieten. Dat kan alleen in een school voor langdurig zieke kinderen. Rotterdam kent er twee: de Openluchtschool en de Recon, die medio 2016 met elkaar fuseren.

De fusie werd in 2015 voorbereid: de teams van beide scholen zijn met elkaar in gesprek gegaan in kleine werkgroepen rond thema's als huisvesting, zorg en pedagogiek. Directeur Barbara Knol: "Na een half jaar discussie bleek dat niemand onoverkomelijke bezwaren zag tegen een fusie. Natuurlijk is niet iedereen blij. Het is niet leuk als je aan de andere kant van Rotterdam moet gaan werken. Maar mensen werden gaandeweg steeds enthousiaster. Je denkt als team en school dat je heel bijzonder bent en dan blijkt er nog een school te zijn waar kinderen met dezelfde problematiek worden opgevangen. We behouden wat goed is van elkaars werkwijze en gaan aanpassen wat beter kan. Daarmee gaan we de komende tijd aan de slag."

In BOORiMagazine, 26 november 2015

Medewerkerstevredenheidspeiling

In dit kader vond in het eerste kwartaal de medewerkerstevredenheidspeiling plaats. De sector scoorde gemiddeld een 7,0 waarbij de respons 88% was. Zowel op sector- als op schoolniveau vonden er analyses plaats. Ontwikkelpunten en *best practices* zijn benoemd en daar waar nodig zijn ontwikkelpunten op schoolniveau opgepakt. Hiernaast zijn scholen bezocht in het kader van de interne audits met het auditdoel: 'opbrengstgericht werken middels het ontwikkelingsperspectief en leerroutes'. Middels de re-audits ontwikkelden we het cyclisch proces van schoolontwikkeling. Directeuren verrichtten de re-audits in samenwerking met de voorzitter van het auditteam. Het 'leren van elkaar' en transparantie over de verkregen informatie over processen stond centraal. De interne audits en re-audits hebben bijgedragen aan het waarborgen én verder ontwikkelen van de kwaliteit.

Nieuwe structuren

Om samen te blijven denken en ontwikkelen zijn er verschillende structuren in het leven geroepen (bijvoorbeeld kenniskring en kwaliteitsteam). Hier ontmoeten medewerkers elkaar, wisselen zij kennis en ervaringen uit en kunnen zij van elkaar leren. Daarbij zijn de ambities voor de gemeenschappelijke thema's in de schoolontwikkelpunten 2016 - 2020 gezamenlijk geschreven. Deze ambities zijn: Passend Onderwijs, Personeel, Kwaliteit, Burgerschap en Veiligheid, ICT en Financiën en Huisvesting.

Basisarrangement

Alle scholen in het (voorgezet) speciaal onderwijs behielden het basisarrangement. Drie scholen deden mee aan de pilots 'gedifferentieerd toezicht' vanuit de Onderwijsinspectie om te onderzoeken of zij het arrangement 'goed' kunnen krijgen. Bovendien kreeg de SO-afdeling van De Pilot het predicaat Excellente School uitgereikt. Een mooie erkenning en waardering voor de inzet en kwaliteit van de school. Daarbij een stimulans voor andere scholen binnen de sector om zich aan te melden voor het selectietraject.

2.4. Voortgezet onderwijs

De rijksinspectie heeft in 2015 een aantal scholen bezocht. De doelstellingen van dit bezoek verschilden. De ene school werd bezocht in het kader van het jaarverslag van de inspectie, de andere in het kader van een kwaliteitsonderzoek. Volgens de inspectienorm krijgen 33 van de 36 afdelingen van de BOOR vo scholen, een basisarrangement en daarmee de kwalificatie 'voldoende'. Dit leidt tot het volgende beeld:

**Zwakke afdelingen in het voortgezet onderwijs
(Per 31 december 2015)**

Ingangsdatum

Zwakke afdelingen in het voortgezet onderwijs (Per 31 december 2015)	Ingangsdatum
De Hef, ISK	Juni 2015
Einstein Lyceum (vmbo-t, havo en vwo)	November 2012
Wolfert PRO (vmbo-t)	December 2015

Personeelsbeleid

Dit najaar is de schijnwerper gericht op het personeelsbeleid/HRM. Nu de financiële positie van BOOR en de sector vo in beeld en beheersbaar is, verplaatst de aandacht zich naar het personeelsbeleid en de onderwijskwaliteit. Het een is onlosmakelijk met het ander verbonden: in de visie van BOOR kwalificeert goed onderwijs leerlingen voor een vervolgopleiding, het uitoefenen van een beroep en het deelnemen in de maatschappij. Leerlingen worden deel van hun sociale omgeving en leren daarin zorg dragen voor anderen. Ook draagt goed onderwijs bij aan de identiteitsontwikkeling van leerlingen. Bij het realiseren van deze ambitie is een uitstekende kwaliteit en kwantiteit van de personele bezetting voorwaardelijk. Daarom worden de ambities uit het koersplan voorzien van strategische ambities op het gebied van Human Resources Management (hrm) voor de periode 2016-2020. Een strategische ambitie valt te realiseren door concrete activiteiten, die van jaar tot worden beschreven in het jaarplan BOOR.

Professionele cultuur

De studiedag van het college van schoolleiders in december 2015 ging over het belang van de ontwikkeling van de *professionele cultuur*. Een gezamenlijke verkenning aan de hand van de praktijkvoorbeelden en de resultaten van de medewerkerstevredenspeiling leverde gezamenlijke inzichten op. Om de hrm ambities levend te krijgen bij de medewerkers en elkaar 'bij de les te houden', zijn ze opgenomen in het toezichtkader als leidraad voor het afsluiten van managementcontracten en zo terugkerend onderwerp van gesprek.

Alles draait om sport en dans op Thorbecke

Tattistraat. Deze Topsport Talentschool trekt topsporters en dansers in spe uit de hele regio aan. Georgino Wijnaldum en Robin van persie gingen vele leerlingen voor. Doel is het behalen van het vmbo-t diploma BK. De extra sport en danslessen werken motiverend en verminderen zelfs gedragsproblemen. Jaco Molendijk, directeur: 'Op onze *highschools* krijgen de leerlingen vier uur extra sport of zes uur extra dans per week, naast de gewone vier uur gymlessen. In onze sportklas leer je met veel verschillende sporten kennismaken. Daarnaast werken we nauw samen met diverse sportbonden, zoals de voetbalbond en de tennisbond. Erkend door de bond kunnen talenten de topsportstatus krijgen. Erkende talenten worden begeleid door topsport-studiebegeleiders. Zij stemmen roosters van het onderwijs en sport op elkaar af. Zo kun je binnen onze Topsport Talentschool opleiding en training optimaal combineren.' In BOORiMagazine, 19 januari 2015

Rotterdamse onderwijsbeleid

De inbreng van BOOR vo in het Rotterdamse onderwijsbeleid Leren Loont! concentreert zich op het verhogen van de kwaliteit door schoolontwikkeling. Via leertijduitbreiding worden net als vorige jaren extra uren ingezet voor betere resultaten op de basisvaardigen, Nederlandse taal en rekenen/wiskunde. Alle scholen/locaties nemen in de eerste twee jaar de diataaltoetsen af. De resultaten zijn een prikkel voor docenten tot reflectie op het didactisch handelen en leiden door benchmarking tot kennisdeling. De basisvaardigheden zijn belangrijk, maar onze leerlingen hebben meer

nodig in een maatschappij die voortdurend verandert. We zetten ook in op digitale geletterdheid en vaardigheden als creativiteit, kritisch denken, probleemoplossende vaardigheden, communiceren, samenwerken, en sociale en culturele vaardigheden.

Anticiperend op de ambitie in het koersdocument 2016-2020 om intensief met andere besturen samen te werken om de doelen van leren Loont! te bereiken, heeft BOOR op bestuurlijk niveau in 2015 geïnvesteerd in de relatie en samenwerking met de andere grote schoolbesturen met voortgezet onderwijs in Rotterdam. De samenwerking moet ertoe leiden dat het gezamenlijke aanbod bijdraagt aan de best haalbare onderwijskwaliteit, en in goede en betaalbare huisvesting. Eind 2015 heeft het bestuur afspraken gemaakt over hoe daar verder aan zal worden gewerkt.

Doorgaande leerlijn

De sector vo heeft de ambitie om de doorgaande leerlijn verder vorm te geven. Dat vraagt om een afstemming met het po en instellingen van mbo, hbo en universiteit. De doorgaande leerlijnen voor rekenen/wiskunde en taal worden verder ontwikkeld. Een unicum voor de relatie tussen po en vo is de PAC, de Promise Academy (zie hierna).

Ouderbetrokkenheid

In de BOOR vo scholen wordt veel waarde gehecht aan de rol van de ouders bij de (school)ontwikkeling van hun kinderen. De scholen ontwikkelen nieuwe interventies om het 'educatief partnerschap' verder uit te bouwen. Een verbindende rol is hier weggelegd voor de medewerkers ouderbetrokkenheid zoals op Nieuw Zuid. Maar ook de methode van talentklassen op het Erasmiaans, waarbij de ouders taallessen volgen en samen met de leerling educatieve uitstapjes maken, werpt zijn vruchten af.

Collegiale visitaties

In 2015 is besloten dat een start gemaakt wordt met collegiale visitaties, niet alleen in het po zoals hierboven al is gemeld, maar ook in het voortgezet onderwijs. De voorbereidende gesprekken hebben geleid tot een aantal besluiten over de doelstellingen en uitgangspunten. Zo moeten de collegiale visitaties leiden tot versterking van systematische en cyclische schoolontwikkeling. Eind 2015 zijn contacten gelegd met een schoolbestuur buiten Rotterdam waar BOOR mee zou kunnen samenwerken.

Promise Academy Charlois

In 2015 is verder gewerkt aan de ontwikkeling van de Promise Academy Charlois, de PAC. Uitgangspunt is dat er een organisatie ontstaat, die bestaat uit de vo-school

Hugo de Groot en de basisscholen De Kameleon en De Triangel¹. Er is een omgevingsanalyse, een financiële onderbouwing en een risicoanalyse gemaakt, de onderliggende onderwijsvisie is herschreven. Het PAC is onderdeel van het gemeentelijke integrale huisvestingsplan. Het project bevindt zich op dit moment nog in de fase van planvorming. Besluitvorming is mede afhankelijk van standpunten in de Rotterdamse gemeenteraad en de Tweede Kamer.

2.5. Ontwikkelingen Passend Onderwijs

Aansluiting op jeugdzorgstelsel

Op elke school is een schoolmaatschappelijk werkende minimaal een paar uur per week aanwezig die verbonden is met het wijkteam jeugdzorg. Vrijwel op alle scholen gaat het dan om een schoolmaatschappelijk werker van een geaccrediteerde jeugdzorginstantie of

maatschappelijk werkorganisatie.

Een paar scholen hebben eigen personeelsleden, die het schoolmaatschappelijk werk uitvoeren, maar zij zijn door het Servicepunt

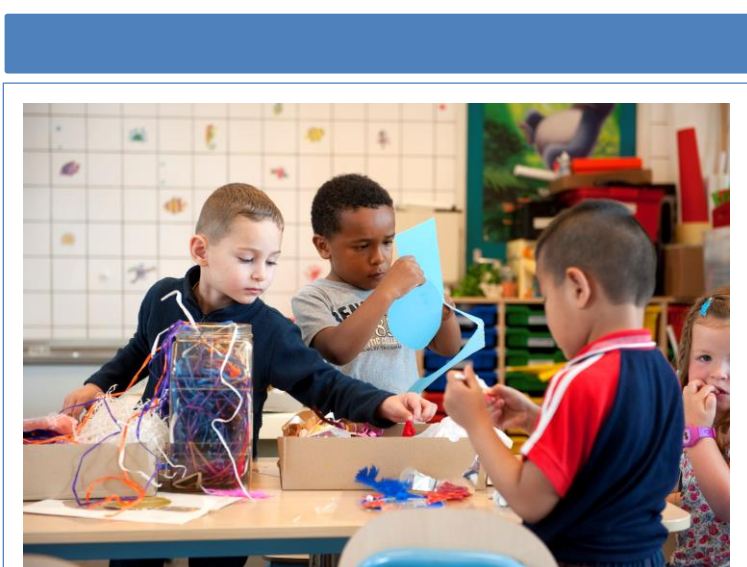
Schoolmaatschappelijk Werk gelegitimeerd deze functie te vervullen en hebben toegang tot de aanmeldingsinstrumenten voor ondersteuning vanuit een wijkteam.

Herziening Schoolprofielen

Alle v(s)o-scholen hebben hun Schoolondersteuningsprofiel weer bijgesteld en via

samenwerkingsverband Koers VO online gepresenteerd. Ook de poscholen hebben hun profiel in het aangeleverde format aangepast en ingeleverd bij

samenwerkingsverband PPO. Daarnaast heeft de

Gert Biesta over goed onderwijs:

“Goed onderwijs is maatschappelijke ontwikkelingen kritisch bevragen en mogelijkheden scheppen voor kinderen en jongeren om aan die bevraging deel te nemen. Goed onderwijs is deel van een groter vormingstraject en nooit louter een technische kwestie. Als je leerlingen leert lezen en schrijven is de logische vervolgvraag die we ons in het onderwijs moeten stellen: wat doe je daar dan mee? Gebruik je het alleen voor je eigen belang of zet je het in voor beter leven en samenleven?”

In BOORiMagazine, 28 september 2015

¹ Deze laatste school is weliswaar zwak bevonden door de inspectie, maar door een aanpassing in het management is de verwachting dat dit van korte duur zal zijn.

bovenschoolse directie po een instrument aangeschaft, *Perspectief op School*, waarmee de ontwikkeling van de ondersteuning die scholen te bieden hebben, gemonitord kan worden. Voortgang hierin wordt op 1 juli 2016 gemeten.

Scholing

Op alle scholen is men zich aan het ontwikkelen op grote of kleinere schaal om passende ondersteuning te bieden aan leerlingen. Er zijn uitwisselingen van so/vso met het po en vo. Voorbeeld hiervan is het bezoek van rectoren vo-scholen aan drie vso-scholen in het voorjaar van 2015. Tussen een aantal scholen leidt dit ook tot nieuwe samenwerkingsvormen of tot intensievere samenwerking.

3. Identiteit

In onze scholen wordt door de directeur of rector en leerkrachten besproken wat de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs algemene toegankelijkheid en levensbeschouwelijke pluriformiteit dit in de dagelijkse schoolpraktijk betekenen. Op basis hiervan worden keuzes gemaakt en dilemma's opgelost. De omgeving van de school, ouders, leden van de gemeenteraad en andere belanghebbenden worden van harte uitgenodigd om in de school te zien wat het gesprek over identiteit oplevert. Tijdens de schoolbezoeken zullen de leden van het college van bestuur in het gesprek met directeur, personeel, ouders en leerlingen nadrukkelijk vragen naar de opbrengsten van het werken aan de zichtbaarheid van de openbare identiteit. In dit kader zijn het voorjaar 2015 verkennende gesprekken gevoerd met medewerkers van het Centrum voor Humanistische Vorming (HVO) en het kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam (KCR) ter voorbereiding op een project *Identiteit*, dat in het schooljaar 2015-2016 voor het primair onderwijs zal starten. Deze gesprekken werden gevoerd door het college van bestuur met de directie van deze twee instellingen, alsmede door beleidsadviseurs en (bovenschoolse) directeuren. Dit heeft geresulteerd in een projectontwerp, waarmee een projectgroep, die in het najaar is samengesteld, aan de slag kan. Deze projectgroep bestaat uit directeuren, een beleidsadviseur uit het team 'algemeen en bestuurlijk beleid' (team abb) en beleidsadviseurs van HVO en KCR. Doel van het project is in de scholen het gesprek met leerkrachten en ouders organiseren over de identiteit van hun openbare school en daarmee bereiken dat die identiteit in gedrag, cultuur en uiterlijke verschijningsvormen in de school zichtbaar wordt. In 2016 volgen de eerste activiteiten, met onder meer lezingen en trainingen verzorgd door HVO.

4. Personeel

4.1. Inleiding

Human Resource Management (hrm) bij BOOR wordt ondersteund vanuit het servicebureau, met operationele hulp van personeel van dienstverlener Vizyr. Tot ver in 2014 was er in het servicebureau maar één hrm functionaris aanwezig. Dit getal groeide in 2015 door naar vier personen. De uitvoering van hrm in 2015 was voor een groot gedeelte gerelateerd aan de kantelende organisatie die BOOR is. Na een aantal jaren van krimp en pas op de plaats in het aantal banen waren er in 2015 weer meer vacatures. Er werden elf directeuren primair onderwijs aangesteld, drie interim-directeuren, een rector en diverse sleutelfunctionarissen in het servicebureau. Er is in de werving sterk rekening gehouden met het type directeur of functionaris dat de organisatie op dat moment nodig had.

Er is een aanbesteding gedaan om te komen tot opvolgend bedrijfsartsen en ingezet op actualisatie van een aantal verplichtingen rond de personeelszorg, zoals de risico-inventarisaties. Ook het proces om te komen tot een beslissing rond de toekomst van het administratiekantoor was een belangrijk punt van ontwikkeling. Eind 2015 werd besloten een groot gedeelte van deze dienstverlening in eigen beheer te nemen (insourcing).

In een aantal werkgroepen (gezondheid, mobiliteit, cao) is gewerkt aan verdere professionalisering van de organisatie. Ook startte er een kweekvijver voor toekomstig leidinggevend in het voortgezet onderwijs, draaide er een introductieprogramma voor startend leidinggevend en werden er beleidsnotities op meerdere hrm gerelateerde terreinen opgesteld.

Om in de toekomst nog beter te anticiperen op de kwantitatieve en kwalitatieve vraagstukken, ontwikkelen we strategisch hr-beleid en meerjarige personeelsplanning.

4.2. Gezondheid

Het ziekteverzuim bij BOOR is een punt van zorg. Die zorg geldt vooral de scholen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs. Het ziekteverzuim in deze sectoren is structureel hoog, hoger dan het landelijk gemiddelde. Maar ook in het voortgezet onderwijs zijn er scholen die een hoog ziekteverzuim kennen.

Ziekteverzuim voor 2014

In de jaren voor 2014 heeft BOOR regelmatig inspanningen gedaan om het ziekteverzuim terug te dringen. De cijfers fluctueerden sterk, de inspanningen leverden geen duurzaam resultaat op, omdat BOOR de aanpak niet in de organisatie wist te borgen. Er is herhaaldelijk gebruik gemaakt van de reguliere mogelijkheden van ondersteuning die onder andere door het Vervangingsfonds werden aangeboden. Dit had eveneens steeds een tijdelijk effect. Ook heeft BOOR aan verschillende landelijke projecten deelgenomen om het ziekteverzuim te verlagen. In 2011 en 2012 was een periode waarin er geen cijfermateriaal over het ziekteverzuim was. Een eerdere wijziging van het softwarepakket zorgde ervoor dat er enkele jaren geen adequaat cijfermateriaal voorhanden was. In 2013 werd dit gerepareerd en eind van dat jaar kwam er voor het eerst weer duidelijkheid over het ziekteverzuim bij BOOR.

Vanaf 2014

Het besef ontstond dat het ziekteverzuim bij BOOR schrikbarend hoog was en dat er dringend actie op dit onderwerp gewenst was. Er werd daarom besloten actief te gaan sturen op een daling van het verzuim. In 2014 is BOOR gestart met het duurzaam vormgeven en implementeren van beleid, gericht op structurele terugdringing van het ziekteverzuim. Dit is vervolgd in 2015. Ingezette acties waren onder andere het bezoeken van scholen met een hoog ziekteverzuim of een hoge meldingsfrequentie, het organiseren van werksessies met directeuren voor het opstellen van een plan van aanpak voor verzuimreductie op schoolniveau en het in kaart brengen van scholingsbehoefte. Er is een uitgebreide rapportage opgesteld over het verzuim over 2015. In onderstaande tabel is het meest relevante cijfermateriaal opgenomen:

Organisatie	Percentage			Duur (in dagen)			Frequentie		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
BOOR*	8,1	8,0	7,2	20	22	21	1,5	1,4	1,3
BOOR PO*	8,8	8,8	8,5	27	32	33	1,2	1,0	0,9
BOOR VO*	6,3	5,4	5,0	13	13	11	1,9	1,8	1,8
BOOR SO*	9,6	10,3	8,2	19	22	26	nb	1,3	1,3
Landelijk PO**	6,5	6,1	nbn	21	22	nbn	1,2	1,1	nbn
Landelijk VO**	5,0	4,9	nbn	12	13	nbn	1,7	1,6	nbn
Landelijk SO**	7,0	6,4	nbn	20	21	nbn	1,4	1,2	nbn

* ziekteverzuim totaal personeel

** ziekteverzuim onderwijzend personeel (landelijk ziekteverzuim totaal personeel niet beschikbaar bij DUO) wij werken aan een onderverdeling op personeelscategorieën

nbn cijfers 2015 zijn nog niet beschikbaar.

De verzuimfrequentie laat op veel scholen een verbeterd beeld zien. Daar waar een oplopende verzuimfrequentie een voorbode is van uitval, is een dalende frequentie een voorbode van dalend verzuim. Het genoemde verzuimpercentage is steeds een gemiddelde over de twaalf maanden ervoor, omdat ziekteverzuim in het onderwijs door

het jaar heen een grillig beeld laat zien (bijvoorbeeld door de lange zomervakantie). Lager verzuim werkt daarom langzaam door in de cijfers. Te verwachten valt dat het verzuim een verdere geleidelijke daling zal laten zien. Het verzuim in de sector voortgezet onderwijs was al veel lager dan in de rest van de organisatie en daalt nog licht. In het (speciaal) basisonderwijs lijken de maatregelen voorzichtig aan te slaan. In de sector (voortgezet) speciaal onderwijs is een forse daling van het ziekteverzuim zichtbaar.

4.3. Werkgelegenheid

BOOR voert *werkgelegenheidsbeleid* in combinatie met een inspanningsverplichting van werkgever en werknemer. Dit houdt in dat personeel met een vaste aanstelling een werkgelegenheidsgarantie heeft, tenzij in overleg met de vakbonden anders overeengekomen wordt.

In het bijzonder de periode tot aan de zomervakantie staat jaarlijks in het teken van verplichte mobiliteit. Doorgaans is de oorzaak van boventaligheid het veranderde leerlingenaantal van een school. Jaarlijks wordt er voor tientallen werknemers een nieuwe plek gezocht en gevonden. Voor de leraarsfuncties gaf dit weinig problemen, omdat er door uitstroom voldoende vacatures vrij waren. Meerdere tijdelijke werknemers kregen de kans om in te stromen in een vast dienstverband, vanuit een situatie van inval wegens verlof van een vaste collega. In het primair onderwijs is een duidelijke omslag merkbaar: van een overschot aan leerkrachten ontstaat er een tekort. Maatregelen ter zake volgen in 2016. In het voortgezet onderwijs is voor diverse leraarsfuncties geworven op de arbeidsmarkt en is er aanhoudend sprake van krapte.

Per 31 december 2015 was in het voortgezet onderwijs 3 fte (eind 2014 was dit 4,8 fte) aan personeel zonder directe plaatsing op een school werkzaam. Voor het primair onderwijs was dit 23,1 fte (eind 2014 16,3 fte). Er is altijd enige frictie op ruim 2800 fte personeelsleden. Deze personeelsleden zetten we doorgaans in als vervanger of ze werken op een vaste school, maar worden tijdelijk bekostigd uit de gezamenlijke middelen van de scholen. Een kleine minderheid van deze personeelsleden zit in een traject om tot verbetering te komen, afscheid te nemen of werkt tijdelijk in een detachingsconstructie buiten BOOR.

In alle sectoren blijft het moeizaam om onderwijsondersteunend personeel als conciërges en klassenassistenten te herplaatsen. Door de beperkte middelen zijn er weinig vacatures binnen scholen te vinden. Bijzondere aandacht is er geweest voor de medewerkers van de dienst SCOOR. Door de gevolgen van 'passend onderwijs' staat de vraag naar de diensten van deze merendeels ambulante begeleiders onder druk. Deze aandacht wordt in 2016 voortgezet. Een ander aandachtspunt is en blijft de werving van voldoende goede leraren. Het aanbod van goed onderwijzend personeel is

laag in de Randstad. Ook de gemeente Rotterdam heeft hier aandacht voor, onder meer door de invoering van de Rotterdamse Leraren cao.

Om de uitgaven van uitkeringen te beheersen is naast het werkgelegenheidsbeleid BOOR voor het primair onderwijs nog steeds aangesloten bij het participatiefonds. Voor het voortgezet onderwijs wordt voor externe mobiliteit gebruik gemaakt van Randstad.

4.4. Samenstelling personeel

Vanwege de leesbaarheid is ervoor gekozen om het aantal fte (volledige arbeidsplaatsen, twee collega's met een halve baan vormen samen 1 fte) af te ronden op gehele getallen. Hierdoor kunnen er afrondingsverschillen ontstaan. Het aantal werknemers, in het bijzonder de tijdelijke werknemers, fluctueert door het jaar heen. Dit heeft onder andere te maken met de inzet van vervangers voor zieke collega's. Het aantal medewerkers (in fte) was eind 2015 opnieuw lager dan het jaar ervoor.

Verloop aantal fte (peildatum 31 december)	2011	2012	2013	2014	2015
Vaste dienst	2.961	2.882	2.826	2.751	2.659
Tijdelijke dienst	258	164	133	136	184
Totaal	3.219	3.049	2.959	2.888	2.843

Bron: Personeelsadministratiesysteem AFAS

Leeftijd medewerkers (in fte)	Vrouw	Man	Totaal
Jonger dan 20	0	0	0
20 - 25	38	8	46
25 - 30	228	57	285
30 - 35	277	85	362
35 - 40	243	77	320
40 - 45	204	77	281
45 - 50	199	77	276
50 - 55	295	109	404
55 - 60	320	143	463
60 - 65	210	171	381
65 en ouder	12	13	25
Totaal	2.026	817	2.843

Bron: Personeelsadministratiesysteem AFAS

Funcatiegroepen (in fte)	Vrouw	Man	%	Totaal
Directeur	92	100	6,7	192
Onderwijzend personeel	1.485	549	71,6	2.034
Onderwijsondersteunend personeel (lesgevende taken)	234	30	12,4	264
Onderwijsondersteunend personeel (zonder lesgevende taken)	215	137	9,3	352
Totaal	2.026	817	100%	2.843

Bron: Personeelsadministratiesysteem AFAS

In 2015 vierden 76 medewerkers hun 25-jarig jubileum en 63 medewerkers hun 40-jarig jubileum bij BOOR.

4.5. Functiemix

Bij aanvang van de invoering van de functiemix zijn streefcijfers gesteld. Inmiddels wordt duidelijk dat deze streefcijfers landelijk niet gerealiseerd worden. Om een beeld te verkrijgen van de vulling van de diverse functiegroepen binnen BOOR versus het landelijke beeld wordt met ingang van dit bestuursverslag het beeld van BOOR afgezet tegen het landelijke beeld. De laatst bekende vergelijking is van 1 maart 2015. De vergelijking maakt helder dat BOOR in de veel voorkomend functiegroepen LB in het basisonderwijs en LC in het voortgezet onderwijs ten opzichte van het landelijke beeld relatief veel personeelsleden benoemd heeft².

Funcatiegroep <i>basisonderwijs</i>	BOOR: percentage per 1 maart 2015	Landelijk op 1 maart 2015
LA	70,6%	75,3%
LB	29,2%	24,4%
LC	0,2%	0,3%

Funcatiegroep <i>speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs</i>	BOOR: percentage per 1 maart 2015	Landelijk op 1 maart 2015
LA	0,6%	0,3%
LB	88,4%	87,9%
LC	11,0%	11,7%

Funcatiegroep <i>voortgezet onderwijs</i>	BOOR: percentage per 1 maart 2015	Landelijk op 1 maart 2015
LB	34,0%	42,0%
LC	42,1%	30,5%
LD	23,9%	27,1%
LE	0%	0,2%

² Indeling in functiegroepen wordt bepaald op basis van opleiding en taken; deze indeling brengt een hogere salarisschaal met zich mee.

Bron: functiemix.minocw.nl

4.6. Bezwaarschriften en bezwaarzaken

BOOR is na veel onrust in rustiger vaarwater gekomen en dit heeft – zoals uit onderstaande tabel blijkt - ertoe geleid dat het aantal bezwaarschriften ook in 2015 weer verder is teruggelopen.

Bezwaarschriften medewerkers	2012	2013	2014	2015
(Speciaal) basisonderwijs	44	28	17	9
Voortgezet onderwijs	10	14	12	15
(Voortgezet) speciaal onderwijs	13	33	6	5
Totaal	67	75	35	29

De vacaturestop in het primair onderwijs is vrijwel geheel opgeheven. Dit betekent dat mensen na afloop van hun tijdelijke aanstelling bij positief functioneren een vaste baan krijgen. Een groot deel van de bezwaarschriften in het primair onderwijs, de afgelopen jaren, waren bezwaren tegen de beslissing om tijdelijke aanstellingen niet te verlengen. Daarnaast geven wij regelmatig voorlichting aan leidinggevendenden in alle sectoren over de juridische aspecten van hun werk. De trainingen zijn goed bezocht en werpen hun vruchten af. Ook de cultuurverandering is een belangrijk aspect bij de afname van het aantal bezwaren. De manier van leidinggeven verandert door een andere aansturing door het nieuwe college van bestuur. Meer met en minder over mensen praten en transparant en duidelijk zijn. Over het algemeen geldt: hoe helderder de communicatie, hoe minder de juridische last.

Bezwaarzaken 2015	Totaal	Intern opgelost	Met hoorzitting	Uitspraak	Lopend
Bezwaren	29	16	3		10
Civiele procedures	1	1			
Beroepzaken	8	1		3	4
Hoger Beroepzaken	2			1	1

We proberen zoveel mogelijk in gesprek juridische procedures intern op te lossen. Als dat niet lukt, volgt een formele procedure. Van de zaken die door de adviseur bezwaarschriften en/of de Rechtbank en/of de Centrale Raad worden getoetst, is steeds de conclusie dat BOOR goed onderbouwde besluiten heeft genomen die de rechterlijke toets kunnen doorstaan.

4.7. Overlijdensberichten

Afgelopen jaar hebben wij tot ons verdriet afscheid moeten nemen van twee collega's. Zij zijn voor het openbaar onderwijs en in het bijzonder voor onze leerlingen van grote betekenis geweest. Wij wensen de nabestaanden veel sterkte en kracht om het verlies te dragen.

Naam	School	Overlijdensdatum
Mw. S. Hannati	Catamaran	7 juli 2015
Mw. M.P.C. Rijsdijk	De Boog	3 oktober 2015

5. Huisvesting

5.1. Inleiding

In 2015 is gestart met het formuleren van een visie op het gebied van onderwijshuisvesting en het verder professionaliseren van de huisvestingsorganisatie. Er is een plan van aanpak gemaakt dat in 2016 verder ontwikkeld en geïmplementeerd wordt. In het plan van aanpak is voor de huisvestingsorganisatie een kanteling beschreven van een beheersorganisatie naar een strategische organisatie op basis van regie. Het plan van aanpak is verdeeld in een korte termijn, een middellange termijn en een lange termijn en bestrijkt een periode tot 2025. Bij de keuzes die gemaakt worden is het van belang dat er een breed draagvlak is bij belanghebbenden binnen de organisatie en dat medewerkers worden meegenomen in de professionalisering.

Aanpak Bouwprojecten

Om de processen van de huisvestingsontwikkeling soepel te laten verlopen en de kwaliteit van de planontwikkeling te waarborgen is in 2015 een Aanpak Bouwprojecten opgezet. De beschrijving van de aanpak informeert de betrokkenen bij de huisvestingsontwikkeling over de fases die tijdens het ontwikkelingstraject worden doorlopen, de projectorganisatie en de rollen van de betrokkenen. Hierbij is de PRINCE2-methodiek aangehouden als leidraad.

5.2. Kwaliteitskader

In 2015 is een start gemaakt met het opzetten van een 'Kwaliteitskader BOOR-onderwijshuisvesting' waarin de uitgangspunten worden beschreven die BOOR stelt aan gebouw, interieur, meubilering en terrein. De huisvesting dient de BOOR-scholen in staat te stellen hun missie, visie en daaruit voortvloeiende doelstellingen te realiseren en de activiteiten van alle betrokkenen (kinderen, medewerkers en ouders)

'Smakelijk eten, mevrouw!'

Een restaurant *in* een middelbare school, waar scholieren koken voor gasten en de maaltijden uitserveren? [Rotterdams Vakcollege De Hef](#) en [Resto VanHarte](#) bewijzen samen dat het kan! Sinds september 2015 werken zij samen. De school, sinds september 2013 gehuisvest in een licht en ruim pand middenin een woonwijk, leent zich er uitstekend voor. Directeur Selma Klinkhamer: "Het zou zonde zijn om zo'n prachtig, multifunctioneel pand alleen maar te gebruiken voor onderwijs, terwijl er zoveel mogelijk is als je de omgeving betreft." In BOORiMagazine, 2 november 2015

optimaal te ondersteunen. In 2016 zullen we het ‘Kwaliteitskader BOOR-onderwijshuisvesting’ verder invulling geven.

5.3. Facilitair managementinformatiesysteem

In 2015 is een selectie gemaakt tussen verschillende informatiebeheersystemen voor facilitair management (FMIS). Dit heeft geleid tot een overeenstemming met Axxerion. In 2016 is gepland om het systeem in te richten met als eerste speerpunt het servicebeheer. Aansluitend wordt in fases de overige vastgoed en huisvestingsinformatie opgenomen in het systeem.

5.4. Bouwprojecten

In 2015 is het programma bouwprojecten uitgekristalliseerd met een omvang van 18 lopende projecten en een waarde van circa 90 miljoen euro. Naast de lopende bouwprojecten is in 2015 in overleg met gemeente en de andere Rotterdamse schoolbesturen veel aandacht besteed aan het definiëren van de aanpak voor de zogenaamde Top 50 van de lijst van 146 aandachtspanden. Alle schoolbesturen hebben onafhankelijk *business cases* ingediend voor deze lijst, waarvan 7 voor BOOR voor de jaren 2015 en 2016. Het blijkt dat de beschikbare financiële middelen van de gemeente Rotterdam niet toereikend zijn om de lijst te realiseren. Hierdoor heeft in 2015 geen definitieve besluitvorming plaatsgevonden.

Projecten in voorbereiding

De volgende projecten zijn in 2015 in voorbereiding en afgerond met een aanvraag richting de gemeente:

- obs Finlandia
- obs Fridtjof Nansen
- vo Hugo de Groot (en obs Kameleon/obs Triangel): projectnaam PAC
- obs Samsam
- vo Thorbecke VO

Projecten in fase van ontwerp of realisatie

Voor de volgende projecten is in 2015 of eerder een beschikking ontvangen:

- vo Wolfert Dalton
- so/vso Mytyl-/Tyltyschool
- obs Nelson Mandela (Huis op Zuid), wacht op definitief besluit gemeente
- IKC IJsselmonde
- obs Tuimelaar/sbo Hoogvliet

5.5. Beheer en onderhoud

Per 1 januari 2015 zijn de schoolbesturen in het po verantwoordelijk geworden voor het buitenonderhoud, inclusief (in pandige) aanpassingen en de daarbij behorende financiële gevolgen.

BOOR is in 2015 verder gegaan met het wegwerken van achterstallig onderhoud en de uitvoering van planmatig- en preventief onderhoud met als doel het storingsonderhoud en de exploitatielasten terug te dringen.

Voor het MIP (meerjaren investeringsplan) is een planning opgesteld, die in 2016 op detailniveau wordt uitgewerkt en later dat jaar ingevoerd wordt in het FMIS (facilitair management Informatiesysteem). Op dat moment is inzichtelijk welke middelen hiervoor beschikbaar zijn en wanneer onder andere meubilair kan worden vervangen.

5.6. Volledige doordecentralisatie

In 2015 zijn er onderzoeken verricht naar het volledig doordecentraliseren van de huisvesting naar de schoolbesturen. Dit heeft geleid tot een variantenstudie naar verschillende mogelijkheden op dit gebied. Er is nog geen definitief besluit genomen over de richting die de gemeente en schoolbesturen kiezen. In 2016 wordt dit verder uitgewerkt.

5.7. Gemeentelijk meerjarenplan onderwijshuisvesting

De gemeenten en schoolbesturen hebben een forse inspanning geleverd om Integraal Huisvestingplan (IHP) 2015-2019 vorm te geven. Dit heeft geleid tot de top 50 lijst met gebouwen die een kwaliteitsimpuls nodig hebben om te zorgen voor kwalitatief goede onderwijsgebouwen. Op de lijst staan 27 locaties van BOOR die in de komende periode aangepakt moeten worden.

Onderdeel van het IHP is het reduceren van de leegstand in de periode tussen 2014 tot en met 2019. Met de gemeente is in 2014 afgesproken dat BOOR de leegstand in deze periode reduceert met 51.295 m². In 2014 en 2015 is BOOR er in geslaagd om 32.092 m² bvo (bruto vloeroppervlakte) te reduceren, inclusief lopende projecten. Dit komt neer op 63% van de taakstelling met de gemeente. Er resteerde dus nog 19.203 m² aan te realiseren reductie. Overleg met de gemeente heeft tot een bijstelling geleid met circa 12.000 m². Resultaat is dat er nog ruim 7.200 m² gerealiseerd moet worden. Daarmee ligt BOOR goed op schema. Voor die laatste vierkante meters worden de plannen in 2016 gemaakt. De druk hierop is extra hoog, omdat dit gekoppeld is aan de uitvoering van het gemeentelijk huisvestingsplan. Dit betreft majeure beslissingen op het gebied van huisvesting en onderwijs. Daarbij is behalve snelheid ook zorgvuldigheid vereist. In de zomer van 2016 zullen deze plannen gereed zijn, zodat BOOR de afspraken met de gemeente volledig nakomt.

5.8. Reductie kosten voor energie en water

We zijn begonnen met het plaatsen van slimme energiemeters op de scholen, zowel voor elektra als voor gas. In 2015 is ongeveer 80% daarvan afgerond. Ook is de nieuwe monitoringsoftware ingericht en worden de energieverbruiken gemeten, de energiekosten berekend en de energiefacturen ingelezen en vergeleken met de gemeten waarden. Een aantal scholen is bezocht om in detail het energieverbruik en de systemen te bekijken. De resultaten daarvan worden gebruikt om in 2016 een pilot uit te voeren waarmee het mogelijk wordt om de verwarming op afstand te beheren via internet. Ook hebben we geconstateerd dat op vrijwel elke locatie onnodig energie wordt verbruikt.

- Door factuurcontrole en het opschonen van lang liggende credit en debet facturen (tot 2011), is er ruim € 800.000 teruggehaald.
- Door het verkleinen van gasmeters is er een jaarlijkse besparing gerealiseerd van ongeveer € 20.000.
- Door het aanpassen van het gecontracteerd vermogen van de elektra aansluitingen is er een jaarlijkse besparing gerealiseerd van ongeveer € 10.000.

In 2015 zijn per school de energie budgetten berekend voor 2016, afhankelijk van het type verlichting, de verwarming, het bouwtype en de oppervlakte. In de monitoringsoftware is het budget opgenomen zodat in de loop van het jaar kan worden gecontroleerd of de doelstelling wordt gehaald of niet.

Naast de facturen voor energie zijn ook de facturen van water en de waterschappen geanalyseerd. Door controle van watermeterstanden is ongeveer € 90.000 ontvangen. De waterschappen heffen waterschapsbelasting, deze wordt vastgesteld aan de hand van watermeterstanden. In 2015 is ca. € 80.000 aan onterecht betaalde belastingen terugontvangen. Door het aanleveren van juiste gegevens gaan de jaarlijkse kosten met ongeveer € 20.000 per jaar afnemen.

6. ICT en inkoop

6.1. Ontwikkeling ICT-strategie

Om een organisatiebrede ict-strategie te ontwikkelen zijn we in 2015 allereerst gestart met een onderzoek naar de stand van zaken ICT en infrastructuur binnen BOOR. Hieruit kwam het volgende beeld naar voren:

- Er zijn grote verschillen tussen de drie sectoren po, vo en so als het gaat om gebruik, inrichting en organisatie van ICT.
- De IT-middelen in het po zijn verouderd; er is een wens tot vernieuwing. Dit blijkt ook uit de analyse van de schoolplannen 2016.
- Er is behoefte aan het beschikbaar stellen van snel internet en wifi op alle scholen.
- Er is onvoldoende kennisuitwisseling over het gebruik van software binnen de sectoren.
- Als de aanschaf van ICT-middelen door de individuele scholen wordt vervangen door een centrale inkoop en aanbesteding, levert dit aanzienlijke voordelen op:

Strategische sessies

Vervolgens zijn een drietal strategische sessies, georganiseerd met deelnemers vanuit alle geledingen binnen BOOR en externe deskundigen. Om goed zicht te krijgen op externe ontwikkelingen binnen ICT en om ook de vraag te kunnen beantwoorden waar ICT in de onderwijsmarkt staat binnen vijf tot tien jaar zijn we de samenwerking met Kennisnet aangegaan. Binnen de strategische sessies hebben zij hier uitgebreid hun visie op gegeven.

Werkgroep ICT en onderwijs

Naast dit alles is er in 2015 een werkgroep actief geweest die zich heeft gebogen over de rol van ICT bij de ondersteuning van het onderwijskundig proces. Dit heeft geresulteerd in een rapportage met aanbevelingen. Deze rapportage was het

Onderwijsinnovatie

Je kunt wel roepen dat je de leerling centraal stelt, maar dat kan eigenlijk niet in de huidige onderwijssetting. Grote klassen, vastliggende programma's en beperkte onderwijstijd verhinderen dat. ook binnen BOOR, zegt Frans Schouwenburg, expert op het gebied van innovatief onderwijs en de rol die ICT daarin kan spelen. Volgens Schouwenburg is de urgentie, juist in Rotterdam, enorm groot om aan de grote verschillen tussen kinderen tegemoet te komen. 'De snel veranderende arbeidsmarkt dwingt scholen om over hun onderwijsaanbod na te denken. Doormodderen op de huidige manier kan niet meer, want als we eerlijk zijn zien we dat ons onderwijs niet meer aansluit op de nieuwe tijd. We gaan onvermijdelijk toe naar meer differentiatie, scholen met hele verschillende vormen van onderwijs. Het mooiste is als elke stap door de leerkrachten, het schoolteam zelf, wordt gedragen. Dat betekent kleine stapjes nemen. Om tempo te krijgen, betekent het vooral ook samenwerken met scholen die tot soortgelijke conclusies komen.'
In BOORiMagazine, 15 januari 2015

uitgangspunt om een vervolg op de werkgroep te organiseren die als doel heeft een duidelijke koppeling te leggen tussen de Koers van BOOR, de koers van de school in relatie tot onderwijs(leer)processen en informatie technologie.

6.2. BI-tool

BI staat voor Business Intelligence: BOOR wil met behulp van een BI-tool op een gerichte manier data verzamelen, registreren, analyseren en de informatie eruit toepassen om zo de prestaties van de organisatie te verbeteren. In het voorjaar is er op basis van een concept Programma van Eisen (PvE) een marktverkenning geweest om vast te stellen of er leveranciers zijn die aan het door BOOR opgestelde PvE kunnen voldoen. Hieruit bleek dat er voldoende leveranciers zijn die dit kunnen. Vervolgens hebben we het programma van eisen verder aangescherpt (zowel technisch als inhoudelijk). De definitieve aanbesteding zal in het eerste kwartaal van 2016 plaatsvinden. Een groot deel van de indicatoren uit het toezichtkader zal via de BI-tool kunnen worden gemonitord waardoor sturing op deze indicatoren wordt ondersteund.

6.3. Inkoop

In oktober 2015 is door het college van bestuur het inkoopkader vastgesteld. In dit kader zijn uitgangspunten opgenomen om de volgende doelen te bereiken:

- Aanschaffen wat de organisatie nodig heeft;
- Een goede prijs/prestatieverhouding afspreken en de risico's ten aanzien van wanprestaties, meerkosten, etc. goed afdekken;
- Rechtmatig, doelmatig en integer inkopen.

In het inkoopkader zijn ook uitgangspunten opgenomen met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen. Bij het contracteren van een leverancier worden milieu- en sociale criteria meegenomen als onderdeel van de gevraagde dienstverlening. In 2015 zijn de eerste aanbestedingen gedaan waarbij dit aspect is meegenomen. Een voorbeeld is de inzet van leerlingen uit ons voortgezet speciaal onderwijs om werkervaring op te kunnen doen bij de uitvoering van dienstverlening door leveranciers. Dit is in 2015 gebeurd bij de aanbesteding van schoonmaakwerkzaamheden.

We streven ernaar om alle budgetten rechtmatig in te zetten, dat wil zeggen conform wet- en regelgeving (waaronder de aanbestedingswet- en regelgeving). We hebben daartoe een inkoopkalender opgesteld. Voor diverse inkooppakketten zijn in 2015 Europese aanbestedingen uitgevoerd. Hiermee worden overeenkomsten afgesloten waarvan de scholen gebruik kunnen maken.

In 2015 is een grote stap gezet in het terugdringen van onrechtmatige inkopen. Uit interne controles is gebleken dat de onrechtmatigheid ten opzichte van 2014 met meer dan de helft is afgenomen.

Andere ontwikkelingen in 2015 zijn:

- Het opzetten van een inkoopdesk binnen BOOR services. Hier kunnen scholen advies inwinnen over beschikbare contracten, lopende aanbestedingen en de wijze waarop leveranciers gecontracteerd kunnen worden.
- In 2015 is een contractregister opgezet. Nog niet alle contracten zijn hierin opgenomen, de komende periode wordt dit register gecompliceerd. Naast het beheren van contracten is het managen daarvan belangrijk. In 2015 zijn de schoonmaakcontracten in het primair onderwijs en het elektriciteit- en gascontract, ingevoerd door een contractmanager. Deze bewaakt de gemaakte afspraken, zodat de realisatie van de beoogde doelstellingen en resultaten van de overeenkomsten worden geborgd.
- In 2015 is samenwerking gezocht met een externe inkoopdienstverlener. Op basis van een financiële en kwalitatieve inkoopanalyse is een inkoopprogramma opgesteld, met als doel het behalen van inkoopvoordelen voor de scholen en het verder organiseren en implementeren van de wijze waarop scholen inkopen. Door de samenwerking wordt de kennis over inkopen en aanbesteden binnen BOOR vergroot.

Uit de eerste resultaten van de gestructureerde en professionele wijze van inkopen en aanbesteden, blijken aanzienlijke inkoopvoordelen voor de scholen. In 2015 zijn zeven Europese aanbestedingen afgerond. De nieuwe contracten leveren voor 2016 € 2,2 miljoen euro voordeel op.

Dit voordeel komt - na aftrek van de kosten voor de inkoopbegeleiding - ten gunste van de schoolbudgetten. Daarnaast is nog eenmalig voor € 180.000 aan kosten vermeden door inkoopondersteuning vanuit BOOR services.

7. BOOR financieel

7.1. Bedrijfsvoering

Administratie

Het contract met het administratiekantoor loopt eind 2016 af. We hebben in 2015 onderzocht of we de administratieve diensten vanaf 2017 opnieuw gaan aanbesteden of dat we deze diensten zelf uit gaan voeren. Om een aantal redenen hebben we besloten om de administratieve diensten zelf uit te gaan voeren. We beogen daarmee de administratie dichter bij de scholen te brengen. Door korte lijntjes worden we flexibeler en kunnen we maatwerk leveren voor onze scholen. Ook verwachten we dat we de administratieve diensten voor een lager bedrag kunnen uitvoeren dan in de markt wordt gevraagd. Dit financiële voordeel komt ten goede aan de scholen.

Verbeteren bedrijfsvoering

Naast de start van de zogenaamde inbesteding van de administratie, zijn in 2015 opnieuw stappen gezet in de verbetering van de bedrijfsvoering, zowel op de scholen als op het servicebureau. De aanbevelingen van diverse adviseurs zijn gebundeld in een verbeterprogramma. In dit programma zijn aanbevelingen geprioriteerd en gekoppeld aan een verantwoordelijke en een deadline. De uitvoering van een deel van de aanbevelingen, hangt samen met investeringen in de ICT. De verwachting is dat op dit vlak in 2016 forse stappen worden gezet.

7.2. Sturen op financiën

Ook in 2015 had BOOR het sturen op financiën hoog in het vaandel staan. Net als in 2014 waren er in 2015 regelmatig gesprekken tussen het college van bestuur / bovenscholings directeuren en schoolleiders over de financiële overzichten. Zij worden hierin bijgestaan door het team *Finance & Control* van BOOR Services. Ten opzichte van 2014 is hier een grote verbetering gemaakt: de schoolleiders nemen hun verantwoordelijkheid en weten veel beter hoe hun school er financieel voorstaat. Dit betekent niet dat onverwachte financiële tegenvallers tot het verleden behoren, maar de frequentie ervan neemt zeker af en we signaleren ze eerder.

7.3. Vermogenspositie

In 2015 is het vermogen van BOOR verder toegenomen, tot 7%. De verwachting is dat het minimaal gewenst percentage van 10% in 2018 kan worden gerealiseerd. Het BOOR-beleid dat het vermogen niet mag worden aangesproken zolang op BOOR-niveau het vermogen onder de 10% ligt blijft onverminderd van kracht. Het verbeteren van de vermogenspositie blijft een terugkerend onderwerp van gesprek.

In voorliggend jaarverslag is een voorziening gevormd voor het groot onderhoud van onze gebouwen. Met het vormen van deze voorziening zet BOOR geld apart om haar gebouwen op een adequate wijze te onderhouden. Het risicoprofiel wordt hierdoor verkleind. Deze voorziening werd in de 2^e voortgangsrapportage 2015 ingeschat op een bedrag van € 4 miljoen, maar is hoger uitgevallen (€ 6,5 miljoen). De hogere voorziening is nodig omdat de door de gemeente geplande renovatie en nieuwbouw van onderwijsgebouwen, vertraging oploopt. We zijn daarom in onze berekeningen uit moeten gaan van hoge onderhoudskosten voor panden die op de zogenaamde “top 50 lijst achterstandspanden” staan. Het overleg met de gemeente over de renovatie en nieuwbouw van panden – en daaraan gekoppeld de reductie van leegstand – loopt op dit moment nog. Het vormen van de onderhoudsvoorziening gebouwen is ten laste van het eigen vermogen gebeurd.

7.4. Treasuryverslag

In 2015 lag de focus – naast het reguliere liquiditeitsbeheer – op het onderzoek naar schatkistbankieren en de (her)financiering van de gebouwen van BOOR in de gemeente Lansingerland.

Schatkistbankieren

Het onderzoek naar schatkistbankieren is in 2015 afgerond. Na diverse gesprekken met betrokken partijen, waaronder de ministeries van OCW en Financiën en de gemeenten Rotterdam en Lansingerland, ziet BOOR voorlopig af van verdere stappen richting schatkistbankieren. De belangrijkste reden is dat schatkistbankieren per saldo niet de verwachte financiële voordelen oplevert die werden beoogd. Naast financiële voordelen werd ook een ruimere kredietfaciliteit beoogd, omdat BOOR in de maand januari vaak tegen de grenzen van de huidige faciliteit komt. De gemeente Rotterdam heeft het betaalschema van de Leren Loont! gelden aangepast, zodat BOOR op dit punt geen risico meer loopt. Door de positieve resultaten van de afgelopen jaren is ook de liquiditeitspositie verbeterd, waardoor BOOR in het eerste kwartaal van 2016 nieuwe afspraken met de bank heeft kunnen maken en zelfs een lagere kredietfaciliteit is overeengekomen.

Garantstelling financiering gebouwen Lansingerland

In 2015 zijn gesprekken gevoerd met de gemeente Lansingerland over een garantstelling van deze gemeente voor de nieuw te bouwen school Wolfert Pro. Naar verwachting wordt hierover in het eerste kwartaal van 2016 besloten. Onderdeel van de besluitvorming is een nieuwe garantstelling voor Wolfert Lyceum.

Beleggingen

Tijdelijk overtollige middelen zijn in 2016 op basis van het op de regeling beleggen en belenen door instellingen voor onderwijs en onderzoek 2010 vastgestelde treasury statuut via de Rabobank (voorheen Schretlen BV) belegd bij triple A en double A instellingen met als uitgangspunt hoofdsomgarantie. De beleggingsportefeuille bestond uit obligaties (86,6%) en aandelen met een beperkt risico (13,4%).

Het verloop van de beleggingen over het afgelopen jaar is als volgt:

Omschrijving	Bedrag
Saldo 1 januari 2015	€ 3.241.667
Mutaties	-/- € 3.118.224
Saldo 31 december 2015	€ 123.443

De beleggingsportefeuille bij de Rabobank (voorheen Schretlen BV) is eind 2015 verkocht. De opbrengst van de verkoop is ingezet om per 1 maart 2016 de lening bij de Rabobank voor het pand Wolfert Lyceum af te lossen. Verder is in overleg met de bank afgesproken de kredietfaciliteit van € 7,5 miljoen terug te brengen naar € 4,0 miljoen. De wijzigingsovereenkomst van het contract met de bank is in het eerste kwartaal van 2016 getekend. Onderdeel van de afspraken is, dat de hypotheekstelling vanuit de bank voor de lening en de kredietfaciliteit, nadat de lening is afgelost, kan vervallen. Het saldo per 31 december betreft obligaties van het studiefonds van het Libanon Lyceum.

Liquiditeitspositie

In het afgelopen jaar is het saldo van de liquide middelen toegenomen van € 11,4 miljoen³ eind 2014 naar € 19,6 miljoen eind 2015. In december en januari moet de liquiditeitspositie vanwege de uitbetaling van de eindejaarsuitkering, het lagere betaalritme van de rijksbijdrage en de uitbetaling van de premies strak worden gemonitord. Hierbij moet worden aangetekend dat dit momentopnames zijn. Het saldo gedurende het jaar ligt echter structureel boven het saldo in voorgaande jaren. Met name in de eerste twee maanden van het jaar maken we gebruik van onze rekening-courantfaciliteit bij de Rabobank.

³ Dit is exclusief het bankkrediet van € 8,1 miljoen

7.5. Financieel resultaat 2015

Het jaar 2015 is afgesloten met een voordelig resultaat van € 6.252.000. Het resultaat is als volgt opgebouwd:

	2015	Begroting	2014
Baten	€ 251.640.000	€ 249.229.000	€ 248.075.000
Lasten	€ 244.344.000	€ 244.855.000	€ 243.288.000
Financiële baten en lasten	-/- € 1.044.000	-/- € 490.000	-/- € 491.000
Resultaat	€ 6.252.000	€ 3.884.000	€ 4.296.000

Bij het opmaken van de begroting 2015 (in het najaar van 2014) werd nog uitgegaan van een verwacht positief resultaat van € 3.884.000. In onze tussentijdse rapportages hebben we de verwachting voor het financiële resultaat over 2015 steeds geactualiseerd. In de eerste voortgangsrapportage (na vier maanden) gingen we er vanuit dat we een voordelig resultaat zouden realiseren van € 4.238.000. In de tweede voortgangsrapportage (na acht maanden) hebben we deze verwachting bijgesteld naar € 5.194.000. Het jaar 2015 is afgesloten met een resultaat dat € 2.368.000 boven het resultaat volgens de oorspronkelijke begroting ligt. Dat is in absolute zin een fors bedrag, maar is omgerekend minder dan 1% van onze exploitatie.

Samengevat was de resultaatverwachting voor 2015 als volgt:

	Resultaat	
Begroting	€ 3.884.000	
Prognose eerste voortgangsrapportage	€ 4.238.000	1
Prognose tweede voortgangsrapportage	€ 5.194.000	2
Werkelijk resultaat	€ 6.252.000	3

1. Eerste voortgangsrapportage

De prognose in de eerste voortgangsrapportage lag € 354.000 boven de begroting. De verwachting was dat zowel de baten als de lasten hoger uit zouden vallen. De positieve afwijking werd veroorzaakt door de sector (speciaal) basisonderwijs (€ 262.000) en de sector (voortgezet) speciaal onderwijs (€ 92.000).

2. Tweede voortgangsrapportage

In de tweede voortgangsrapportage werd ervan uitgegaan dat we € 956.000 hoger zouden uitkomen dan de forecast in de eerste voortgangsrapportage. Dit is veroorzaakt door enerzijds scherp budgetbeheer door de scholen en onze voorzichtige begroting en anderzijds door enkele incidentele voordelen.

3. Werkelijk resultaat

Het werkelijke resultaat 2015 bedraagt € 6.252.000 en ligt € 1.058.000 hoger dan de forecast in de tweede voortgangsrapportage. Belangrijke afwijkingen zijn de volgende:

- Een groot aantal leerling-gewichten is bijgesteld naar aanleiding van een aanscherping van de regels en een controle door de inspectie. Het financiële nadeel is voor 2015 circa € 0,3 miljoen.
- Door de opheffing van Weer Samen Naar School, is het vermogen verdeeld onder de deelnemers. Dit heeft geleid tot een eenmalige baat van € 0,6 miljoen.
- De personele lasten kwamen € 0,5 miljoen lager uit dan verwacht, vanwege een daling van het aantal fte's in 2015 en vanwege het verstevigen van personeelsvoorzieningen.
- Door effectievere inkoop van energie, is een voordeel behaald van € 0,8 miljoen.
- Boeterente in verband met het vervroegd aflossen van de lening aan de Rabobank begin 2016 (nadeel van € 560.000)

7.6. Incidentele baten en lasten

Het resultaat over 2015 bedraagt € 6.252.000 voordelig. Dit resultaat bestaat uit het reguliere exploitatieresultaat en uit incidentele mee- en tegenvallers. Aan zowel de baten- als lastenkant zijn voor circa € 2,5 miljoen aan incidentele posten opgenomen. De belangrijkste incidentele voordelen zijn de afrekeningen energiekosten, de afrekening exploitatiekosten met de gemeente van oude jaren, ontvangst van het liquidatiesaldo WSNS en afwikkeling van subsidie projecten van voorgaande jaren. De belangrijkste incidentele nadelen zijn het treffen van aanvullende personeelsvoorzieningen en de boeterente in verband met het vervroegd aflossen van een lening bij de Rabobank (geëffectueerd in 2016).

8. BOOR in cijfers

8.1. Aantal leerlingen

Leerlingaantallen (peildatum 1 oktober)	2012	2013	2014	2015*
Basisonderwijs	18.094	17.835	17.673	17.658
Speciaal basisonderwijs	460	376	388	333
Speciaal onderwijs	1.163	1.008	978	1.041
Voortgezet speciaal onderwijs	657	844	907	910
Voortgezet onderwijs	9.728	9.907	10.336	10.628
Vavo-leerlingen	90	65	78	50
Totaal	30.192	30.035	30.407	30.620

Bron: Onderwijsdata op www.duo.nl.

* Voorlopige cijfers

Leerlingaantal basisonderwijs

In het basisonderwijs hebben wij de afgelopen jaren te maken gehad met een daling van het leerlingaantal. We zien dat deze daling in 2015 is gestabiliseerd. Door verdere profilering en professionalisering is de verwachting dat het aantal leerlingen de komende jaren weer licht zal toenemen. Dit is ook in lijn met de stijging van het aantal leerlingen volgens de prognose van het Centrum voor Onderzoek en Statistiek (COS) van de gemeente Rotterdam.

Significante daling leerlingaantal speciaal basisonderwijs

Het speciaal basisonderwijs kende tot 2015 een lichte groei van leerlingen. Conform het doel van passend onderwijs zal in de komende vier jaar sprake zijn van een significante daling van het aantal leerlingen in het speciaal basisonderwijs en zal de extra ondersteuning aan leerlingen met een cognitieve beperking steeds meer worden overgenomen door het regulier basisonderwijs. Deze daling blijkt te zijn ingezet in 2015.

Leerlingaantal speciaal onderwijs stabiel

Het aantal leerlingen in het speciaal onderwijs blijft redelijk stabiel. Voor het voortgezet speciaal onderwijs geldt dat de groei van het aantal leerlingen met psychiatrische stoornissen dan wel gedragsproblemen blijft groeien. Een reden hiervoor is niet goed te geven. Het lijkt in ieder geval zo te zijn dat het doel van passend onderwijs (het verminderen van het aantal verwijzingen naar het (voortgezet) speciaal onderwijs) op dit moment nog niet gehaald wordt.

Stijging leerlingaantal voortgezet onderwijs

De stijging van het totale leerlingaantal heeft doorgezet in 2015, met name vanwege de stijging in het voortgezet onderwijs. Voor een aantal scholen in het voortgezet

onderwijs blijkt de laatste jaren meer belangstelling dan er plaats is. Een aantal scholen zou meer leerlingen op kunnen nemen, wanneer de gebouwen dat zouden toelaten. Wij hechten veel belang aan de toegankelijkheid van het openbaar onderwijs. Het bestuur heeft in de loop van 2015 gezocht naar de mogelijkheid om de capaciteit van de betreffende scholen te vergroten. In beperkte mate kon hier invulling aan worden gegeven.

Meer over de verwachting van de ontwikkeling van het leerlingaantal is opgenomen in hoofdstuk 10 'Zicht op de toekomst'.

Kwaliteit van het onderwijs staat weer centraal

Gedurende het schooljaar 2014/15 vond een intensief verbeterproject plaats op ruim dertig BOOR-scholen in het primair onderwijs. Hoe staan de scholen er een jaar later voor, is de kwaliteit daadwerkelijk verbeterd? Huub van Blijswijk: 'Als je kijkt naar de progressie in de leerlingresultaten is dat echt een feestje. Wat ik ook een heel belangrijke opbrengst van het project vind: er is echt een cultuurverandering in gang gezet. Het professionele gesprek over het vak en over de manier waarop je jezelf kunt verbeteren is op gang gekomen. Daarnaast zijn de bovenschoolse directeuren beter in positie gebracht om schoolleiders te bevragen en aan te sturen.'

In: KlasseApart, uitgave CED-groep, november 2015

8.2. Rotterdams marktaandeel

Marktaandeel in Rotterdam (peildatum 1 oktober)	2012	2013	2014	2015*
Basisonderwijs	36%	35%	35%	34%
Speciaal basisonderwijs	35%	31%	33%	35%
Speciaal onderwijs	60%	47%	50%	52%
Voortgezet speciaal onderwijs	38%	38%	40%	40%
Voortgezet onderwijs (inclusief vavo-leerlingen)	24%	24%	25%	25%
Totaal	32%	31%	32%	32%

* Voorlopige cijfers

Bron: Onderwijsdata op www.duo.nl.

8.3. Scores eindtoets basisonderwijs

De gemiddelde score op de Cito-eindtoets kent landelijk een dalende trend. Rotterdam scoorde in 2014 gemiddeld hoger dan in het jaar ervoor en het verschil met de rest van Nederland is kleiner geworden. Onze leerlingen scoorden afgelopen jaar hoger dan het voorgaande jaar. De afstand tot het Rotterdams en landelijk gemiddelde wordt kleiner.

Cito-scores	2012	2013	2014	2015	Vershil 2014-2015
Landelijk	535,5	535,0	534,8	535,0	stijging van 0,2
Vier grote steden (G4)	533,8	533,3	533,6	534,1	stijging van 0,5
Rotterdam	532,5	531,8	532,2	533,3	stijging van 1,1
BOOR *	531,4	531,0	531,7	532,9	stijging van 1,2

*) Wij volgen als BOOR het gemeentelijk beleid dat alle leerlingen de toets maken. Dit betekent dat wij op voorhand geen leerlingen uitsluiten.

Sinds 2015 zijn er drie aanbieders van de eindtoets. In bovenstaand schema zijn alleen de scholen opgenomen die de eindtoets van Cito hebben gemaakt.

8.4. Tevredenheidspelingen

Ouder-tevredenheidspelingen	2015
(Speciaal) basisonderwijs	7.3

Medewerkers-tevredenheidspelingen	2015
Voortgezet onderwijs	7,2 (2013: 7,2)
(Voortgezet) speciaal onderwijs	7.0 (2013: 6.9)

Bron: Bureau voor praktijkgericht onderzoek

8.5. Klachten

Landelijke klachtencommissie	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal klachten	7	4	2	2	6

In 2015 zijn zes klachten ingediend bij de stichting onderwijsgeschillen, waarbij BOOR is aangesloten. Hiervan is 1 klacht ingediend bij de geschillencommissie passend onderwijs. Deze klacht is niet ontvankelijk verklaard, omdat de leerling inmiddels op correcte wijze op een onderwijsvoorziening van een ander bestuur was ingeschreven. De overige klachten zijn ingediend bij de landelijke klachtencommissie. De uitkomst van deze vijf zaken was als volgt:

- Eén klacht is door de klager ingetrokken na gesprekken met het schoolbestuur.
- Eén klacht is door de commissie gesloten, omdat de klager niet meer reageerde op brieven van de commissie.
- Eén klacht van een personeelslid over een rechtspositionele kwestie is niet behandeld omdat er al een bezwaarzaak over hetzelfde onderwerp liep.
- Eén klacht is gedeeltelijk gegrond verklaard.
- Eén klacht is ongegrond verklaard.

9. Verslag van het algemeen bestuur

9.1. Inleiding

Het bestuur van BOOR is ingericht volgens het *one-tier* model. Het algemeen bestuur heeft een aantal bestuurlijke taken, houdt intern toezicht, geeft advies, legt extern verantwoording af en is werkgever van de leden van het college van bestuur. Het interne toezicht betreft de strategie, de doelen en het beleid van BOOR. In ieder geval één keer per jaar bespreekt het algemeen bestuur de invulling van de maatschappelijke taak van BOOR, de strategie van de stichting en de risico's en de beheersing daarvan.

9.2. Prioriteiten

Topprioriteit van het algemeen bestuur is (het verbeteren van) de onderwijskwaliteit. Dat is waar het iedereen in de stad uiteindelijk om te doen is. Gezonde financiën en een efficiënte bedrijfsvoering vormen hiervoor een belangrijke basis. Een groot speerpunt is dan ook om BOOR zo snel mogelijk weer financieel gezond te laten zijn. Daarin zijn in 2015 goede stappen gezet. BOOR stond onder toezicht op het bestuurlijk handelen en onder aangepast financieel toezicht van de inspectie van het onderwijs. In 2015 zijn beide nader onderzocht. De uitkomsten van deze onderzoeken hebben ertoe geleid dat de inspectie het toezicht op het bestuurlijk handelen heeft kunnen beëindigen en dat BOOR een basisarrangement heeft gekregen voor het financieel toezicht.

Bij zijn aantreden heeft het algemeen bestuur de aanbevelingen van de commissie Governance openbaar onderwijs, www.boorbestuur.nl/commissiecohen, omarmd en leidend verklaard bij de uitoefening van zijn taak. Belangrijk speerpunt is de cultuurverandering binnen de organisatie. Twee componenten hebben hierbij prioriteit:

- Een bestuurlijke cultuur van bescheidenheid gericht op het onderwijs en de scholen. De scholen moeten zich volledig kunnen concentreren op het aanbieden van kwaliteitsonderwijs aan alle leerlingen met al hun onderwijsbehoeften. Het bestuur en het management zijn dienstbaar aan het primaire proces.
- Een professionele cultuur waarbinnen iedereen aangesproken wordt op de eigen taken en verantwoordelijkheden. Een cultuur van *afspraak is afspraak*, waarin alle medewerkers verantwoordelijkheid nemen. Belangrijke uitwerking van deze component is het toezichtkader van algemeen bestuur op het college van bestuur. Dit is eind 2015 voor 2016 vastgesteld. De werking hiervan wordt geëvalueerd eind

2016, waarna een herijkt toezichtkader zal worden vastgesteld voor 2017. Dit toezichtkader vormt de basis voor de managementcontracten met de bovenschools directeuren en rectoren en met de directeuren en schoolleiders.

Daarnaast concentreert het algemeen bestuur zich op het verbeteren van het imago van BOOR. In aanvulling op bovenstaande heeft het algemeen bestuur in 2015 veel aandacht besteed aan het koersdocument 2016 – 2020, onderwijskwaliteit, het beleid gericht op het terugdringen van het ziekteverzuim, het kleine scholenbeleid, de reductie van leegstand en de ontwikkeling van de Promise Academy Charlois. Op het gebied van bedrijfsvoering is veel gesproken over de mogelijke in- en uitbesteding van administratieve diensten, professionalisering van de inkoopfunctie en de daaruit te behalen voordelen en maatschappelijk verantwoord ondernemen en social return. De maatschappelijke taak van BOOR is een regelmatig terugkerend thema in de besprekingen van het algemeen bestuur.

9.3. Samenstelling

Het algemeen bestuur bestaat uit zes personen. De voorzitter is aangetreden per 1 februari 2013, de leden per 15 februari 2013. Allen zijn voor vier jaar benoemd.

Naam	Functie
De heer Philip Geelkerken	Voorzitter, lid remuneratiecommissie
Mevrouw Marianne van den Anker	Lid onderwijscommissie
De heer Farid Azarkan	Lid auditcommissie
Mevrouw Laura van Geest	Lid auditcommissie
Mevrouw Miriam Scha	Lid onderwijscommissie, voorzitter remuneratiecommissie
De heer Paul Zevenbergen	Voorzitter auditcommissie, voorzitter onderwijscommissie

Zie voor achtergronden van de leden: www.boorbestuur.nl/algemeenbestuur.

Hoofd- en nevenfuncties interne toezichthouders

Algemeen bestuur:

Naam	Hoofdfunctie in 2015	Nevenfuncties in 2015
De heer Philip Geelkerken	Bestuurder/directeur CAOP	Voorzitter RvT van de stichting de Haagse Scholen; plv. voorzitter RvT RDW; voorzitter bestuur stichting Expertisecentrum ETV.nl
Mevrouw Marianne	Zelfstandig ondernemer	voorzitter Open Rotterdam

Naam	Hoofdfunctie in 2015	Nevenfuncties in 2015
van den Anker	(bedrijf: Ankerpunt)	
De heer Farid Azarkan	Plaatsvervangend directeur Transacties en ontwikkeling Rijksvastgoedbedrijf	Lid RVT Het nieuwe Instituut Lid Hoofdbestuur Yarden Lid Comité van aanbeveling Saxion Hogeschool MRE Lid Curatorium de Baak
Mevrouw Laura van Geest	Directeur Centraal Planbureau	-
Mevrouw Miriam Scha	-	-
De heer Paul Zevenbergen	Bestuurder Nederlands Vlaamse Accreditatie organisatie nva	Albeda College: lid Raad van Toezicht Jury Excellente Scholen: lid jury voortgezet onderwijs Vereniging Humanistisch: lid landelijke klachtencommissie lid raad van toezicht Handicap en Studie.

College van bestuur:

Naam	Hoofdfunctie	Nevenfuncties
De heer Huub van Blijswijk	Voorzitter college van bestuur BOOR	Lid van de raad van advies van DUO Voorzitter van PPO
Mevrouw Anne de Visch Eybergen	Lid college van bestuur BOOR	Lid van het bestuur van LECSO (Landelijk Expertisecentrum Speciaal Onderwijs). Lid van de Raad van Toezicht van Koers VO.
De heer Didier Dohmen	Lid college van bestuur BOOR	Lid Koepelraad stichting Vizyr; Lid Raad van Toezicht en lid financiële commissie stichting Spaarnesant; Penningmeester stichting Het Begint met Taal; Directeur / grootaandeelhouder InControl Management Services B.V.; Lid Rotary Rotterdam.

9.4. Commissies

Het algemeen bestuur kent drie commissies. De commissies hebben een voorbereidende en adviserende taak.

De *auditcommissie* adviseert het algemeen bestuur over het financiële beleid (opbouw weerstandsvermogen, begrotingszaken, eventuele bezuinigingstaakstellingen) en andere zaken samenhangend met bedrijfsvoering en huisvesting. In de auditcommissie is gesproken over het jaarverslag, de begroting, het weerstandsvermogen en de optie van schatkistbankieren, inkoop en de daaruit te behalen voordelen en de in / uitbesteding van de administratieve dienstverlening. Daarnaast worden in deze commissie de bedrijfsvoering, waaronder zaken betreffende onderwijshuisvesting, besproken. Naast de drie bovengenoemde leden van het algemeen bestuur maakt ook een extern deskundig lid deel uit van deze commissie:

Naam	Hoofdfunctie	Nevenfuncties
De heer Rens Knecht – extern lid audit commissie	-	Lid RvC Maastricht Health Campus BV Voorzitter RvC Optixolar Holding BV Lid RvT Cogen Adviseur TNO Caribbean Adviseur regering Aruba

De *remuneratiecommissie* voert jaarlijks namens het algemeen bestuur en met input van anderen binnen en buiten de organisatie de functionerings- en beoordelingsgesprekken. De basis daarvoor wordt gevormd door de bestuurscontracten en de managementafspraken die gemaakt zijn met de drie leden van het college van bestuur.

De *onderwijscommissie* adviseert het algemeen bestuur over zaken die de onderwijskwaliteit en het HR-beleid betreffen. In de onderwijscommissie is de aandacht vooral uitgegaan naar het project gericht op de verbetering van de kwaliteit in het primair onderwijs en voortgezet onderwijs, de ontwikkeling van het interne toezichtkader, terugdringen van het ziekteverzuim en de kwaliteit van personeel en de Promise Academy Charlois.

Leden van het algemeen bestuur adviseren en ondersteunen verder incidenteel vanuit hun eigen expertise en achtergrond (onderwijsinhoudelijk, financieel, personeelsbeleid, huisvesting, communicatie en dergelijke).

9.5. Vergaderingen

Het algemeen bestuur kwam in 2015 zeven keer bijeen. Gezien de situatie van BOOR is ook in 2015 veel aandacht uitgegaan naar de financiën, de bedrijfsvoering en de verantwoording aan de gemeente Rotterdam. Daarnaast kwamen onderwerpen op het gebied van personeelsbeleid, onderwijshuisvesting, onderwijskwaliteit, medezeggenschap en de communicatie met personeel, ouders en leerlingen aan bod. In het bijzonder zijn de volgende onderwerpen intensief besproken: het koersdocument 2016 – 2020, het beleid gericht op het terugdringen van het ziekteverzuim, het kleine scholenbeleid, de reductie van leegstand en de ontwikkeling van de Promise Academy Charlois, de in- of uitbesteding van de administratieve diensten en de inkoopfunctie.

Bij de bestuursvergaderingen waren de leden van het college van bestuur aanwezig en - afhankelijk van de agendapunten - vertegenwoordigers van BOOR Services. Het is mogelijk om als toehoorder het openbare gedeelte bij te wonen. Hier is een aantal keren gebruik van gemaakt door leerkrachten, ouders en directeuren. De meeste vergaderingen kennen een besloten gedeelte, waarin vertrouwelijke zaken worden besproken. Waar mogelijk wordt de uitkomst van deze besprekingen medegedeeld in het openbare deel van de vergadering. De agenda wordt voor elke vergadering openbaar gemaakt en kort na elke vergadering worden de kernpunten gepubliceerd. Uiteindelijk worden de vastgestelde verslagen geplaatst. De stukken zijn te vinden op www.boorbestuur.nl/bestuursvergaderingen.

Daarnaast heeft het algemeen bestuur in 2015 een zelfevaluatie gehouden. In de jaarlijkse retrace van het bestuur zijn de uitkomsten daarvan besproken. Daarnaast is in de retrace stilgestaan bij de openbare identiteit van BOOR en de wezenskenmerken van ons onderwijs.

9.6. Overige contacten

BOOR is een publieke organisatie en moet én wil verantwoording afleggen, zowel verticaal als horizontaal. De voorzitters en leden van het algemeen bestuur en het college van bestuur leggen regelmatig schriftelijk en mondeling verantwoording af aan de gemeenteraad van Rotterdam, zowel aan de commissie Zorg, Onderwijs, Cultuur en Sport als aan de wethouder Onderwijs, overeenkomstig het toezichtkader en de statuten. Daarnaast hebben voorzitter en leden van het algemeen bestuur scholen van BOOR bezocht en vergaderingen van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraden bijgewoond. Ook zijn de leden van het algemeen bestuur aanwezig geweest bij de kickoff van het nieuwe schooljaar in september 2015, waar alle directieleden van de scholen voor uitgenodigd waren.

9.7. Toezichtkader gemeente

Om de toezichhoudende rol van het algemeen bestuur en de gemeente te versterken, is een toezichtkader opgesteld. Hierin is de informatie- en verantwoordingsverplichting van het algemeen bestuur aan de gemeenteraad opgenomen. Deze leidraad is te vinden op www.boorbestuur.nl/toezichtkader. In de herfst van 2014 heeft de dienst Concern auditing van de gemeente Rotterdam een audit uitgevoerd op de uitvoering van de aanbevelingen van de commissie Governance openbaar onderwijs. Deze aanbevelingen betreffen onder andere het rolvast opereren van alle partijen en het terugbrengen van de frequentie van de verantwoordingsrapportages van vier naar drie keer per jaar. Eind 2015 heeft de gemeente samen met het algemeen bestuur opdracht gegeven aan Concern Auditing tot een vervolgonderzoek naar de opvolging en werking van deze aanbevelingen. Uitkomsten worden in april 2016 verwacht.

10. Zicht op de toekomst

10.1. Inleiding

De financiële positie van BOOR verbetert langzaam maar gestaag. Deze verbetering is ook voor de omgeving niet onopgemerkt voorbij gegaan. Zo heeft de Inspectie van OCW medio december geconcludeerd dat de financiën en de planning en control zodanig zijn verbeterd dat het verscherpte financiële toezicht kan vervallen. De inspectie heeft het basisarrangement aan het bestuur toegekend.

Het positieve resultaat over 2015 zorgt ervoor dat – ondanks de vorming van een voorziening voor groot onderhoud aan de gebouwen – het weerstandsvermogen verder is gegroeid.

10.2. Meerjarige ontwikkeling

Het meerjarige vooruitzicht van BOOR kan tot uitdrukking worden gebracht in een aantal kengetallen, cijfers en indicatoren. Hierna gaan we kort in op de verwachte ontwikkeling van het aantal leerlingen, het aantal personeelsleden, de financiële resultaten, de kasstromen en de ontwikkeling van onze balans en financiële positie.

Ontwikkeling leerlingenaantal

De verwachte ontwikkeling van de leerlingenaantallen per sector is als volgt:

	2015	2016*	2017*	2018*	2019*
<i>Teldatum</i>	1-10-2014	1-10-2015	1-10-2016	1-10-2017	1-10-2018
Sector (speciaal) basisonderwijs	17.991	18.028	18.658	18.949	19.202
Sector (voortgezet) speciaal onderwijs	1.951	1.942	1.977	1.965	1.953
Totaal primair onderwijs	19.942	19.970	20.635	20.914	21.155
Sector voortgezet onderwijs	10.678	10.679	10.788	10.948	11.022
Totaal	30.620	30.949	31.423	31.862	32.177

* = prognoses

Bron: 2016 is gebaseerd op het aantal leerlingen per 1-10-2015, de aantallen 2017 t/m 2019 zijn gebaseerd op het jaarplan 2016

Bovenstaande verwachting is gebaseerd op prudente prognoses van de individuele schoolleiders. Binnen alle sectoren wordt voor de komende jaren een (lichte) stijging van het leerlingaantal verwacht.

Ontwikkeling personele bezetting

De personele bezetting binnen BOOR verloopt naar verwachting als volgt:

Personele bezetting in fte per 31 december	2015	2016 *	2017 *	2018*
Bestuur/management	192	196	195	192
Personeel primair proces	2.034	2.055	2.049	2.049
Ondersteunend personeel	617	608	636	626
Totale bezetting in fte	2.843	2.859	2.880	2.867

bron: 2015 marap 1-1-2016

* = prognoses

De verwachte personele bezetting in fte voor de komende jaren is afkomstig uit het *Meerjarig Bestuursformatieplan* en laat het natuurlijk verloop per functie zien, met name het effect van medewerkers die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken.

Ontwikkeling financiële resultaten

In het najaar van 2015 hebben wij de begroting voor de komende jaren opgesteld. Voor 2016 verwachten wij een voordelig resultaat van ruim € 1.734.000. Hiermee versterken wij het weerstandsvermogen van de scholen. Ook de jaren daarna sluit de begroting met een voordelig resultaat. In de zomer van 2016 starten we met het opstellen van de begroting voor de jaren 2017 tot en met 2020. De begroting voor de komende jaren is als volgt:

Bedragen in € 1.000

Omschrijving	2015	2016*	2017*	2018*
Baten				
Rijksbijdrage Ministerie van OCW	224.000	221.325	224.528	228.584
Overige overheidsbijdrage	15.686	14.762	14.715	14.552
Overige baten	11.954	10.593	10.092	10.074
Totaal baten	251.640	246.680	249.335	253.210
Lasten				
Personele lasten ⁴	198.139	197.821	200.778	204.865
Huisvestingslasten	16.580	16.979	17.026	17.155
Afschrijvingen	4.621	4.356	4.157	3.443
Overige materiële lasten	25.004	25.290	23.319	23.399
Totaal lasten	244.344	244.446	245.280	248.862
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	7.296	2.234	4.055	4.348
Financiële baten en lasten	-/- 1.044	-/- 500	-/- 498	-/- 775
Resultaat	6.252	1.734	3.557	3.573

bron: jaarplan 2016

* = prognoses

⁴ Belangrijke componenten in de berekening van de personele lasten zijn: een indexering van de loonkosten met 1,75% en een stijging als gevolg van de doorgroei in de schalen. Daarnaast is bij de berekening rekening gehouden met een beperkte ontwikkeling in de personele bezetting.

Bij het opstellen van de begroting is rekening gehouden met de door de schooldirecteuren ingeschatte ontwikkeling van de leerlingenaantallen, de meest recente informatie van het ministerie over de ontwikkeling van de rijksbijdragen, de ontwikkelingen in de arbeidsvoorwaarden en een indexering van lasten. Elk onderdeel van de begroting is realistisch en voorzichtig geraamd, dat wil zeggen dat we ons op voorhand niet rijk rekenen. Voor meer gedetailleerde informatie over onze meerjarenbegroting, verwijzen we naar ons jaarplan 2016.

Ontwikkeling kasstromen

Om salarissen te kunnen betalen en te kunnen voldoen aan onze verplichtingen aan leveranciers, is het noodzakelijk dat BOOR voldoende middelen op de bank heeft en een positieve kasstroom gedurende het jaar.

In de afgelopen jaren was de liquiditeitspositie van BOOR precair, maar door de positieve resultaten in de afgelopen jaren en door afspraken met de gemeente over de betaling van subsidiegelden is deze sterk verbeterd. Op ieder moment bestaat inzicht in onze liquide middelen en in de verwachte kasstromen op de korte en lange termijn.

De verwachte ontwikkeling van kasstromen in de komende jaren is als volgt:

Bedragen in € 1.000

Omschrijving	2015	2016 *	2017 *	2018 *	2019 *
Liquide middelen op 1 januari	14.641	19.804	12.259	17.609	20.812
Operationele kasstroom	19.421	-/- 3.069	8.388	6.386	6.069
Investeringskasstroom	-/- 2.767	-/- 1.683	-/- 3.600	-/- 3.600	-/- 3.600
Financieringskasstroom	-/- 11.491	-/- 2.793	562	4.170	478
Liquide middelen (inclusief effecten) op 31 december	19.804	12.259	17.609	20.812	23.759

** = prognoses*

De negatieve operationele kasstroom van 2016 wordt veroorzaakt door de verwachte afwikkeling van de exploitatiekosten van de afgelopen vijf jaar met de gemeente en het uitvoeren van achterstallig onderhoud aan de gebouwen. De jaren daarna neemt de kasstroom toe. De investeringskasstroom betreft investeringen in huisvesting (in Lansingerland), inventaris en ict. De financieringskasstroom is in 2016 negatief vanwege de vervroegde aflossing van de lening bij de Rabobank.

Ontwikkeling balans

Rekening houdend met de verwachte financiële resultaten, de ontwikkeling van de kasstromen en de investeringen, verwachten we de volgende ontwikkeling van onze balans (zie ook jaarplan 2016):

Bedragen in € 1.000 per 31 december

Activa	2015	2016*	2017*	2018*	2019*
Vaste activa					
Materiële vaste activa	48.818	51.861	57.211	57.795	57.795
Vlottende activa					
Voorraden	0	0	0	0	0
Vorderingen	14.990	14.861	14.816	14.784	14.764
Effecten	124	124	124	124	124
Liquide middelen	19.680	12.135	17.485	20.688	23.635
Totaal activa	83.612	78.981	89.636	93.391	96.318

Passiva	2015	2016	2017	2018	2019
Eigen vermogen	17.608	19.342	22.899	26.472	29.858
Voorzieningen	12.262	9.607	8.181	8.938	10.674
Langlopende schulden	7.200	6.696	11.599	11.736	11.289
Kortlopende schulden	46.542	43.336	46.957	46.245	44.497
Totaal passiva	83.612	78.981	89.636	93.391	96.318

De meest opvallende ontwikkelingen zijn:

- De toename van de materiële vaste activa, vanwege de verwachte nieuwbouw van Wolfert PRO in de gemeente Lansingerland. De gebouwen in Lansingerland staan op de balans van BOOR, de gebouwen van de gemeente Rotterdam staan op de balans van de gemeente.
- De liquide middelen zijn gebaseerd op de hiervoor opgenomen ontwikkeling van de kasstromen
- Het eigen vermogen neemt de komende jaren toe als gevolg van de positieve exploitatieresultaten. In dit eigen vermogen zijn geen specifieke bestemmings-reserves opgenomen. Het gehele bedrag is algemene reserve.
- De langlopende schulden nemen toe door de financiering van de nieuwbouw van Wolfert PRO.
- De post voorzieningen is in 2015 fors toegenomen, mede vanwege de vorming van een onderhoudsvoorziening voor de gebouwen. De komende jaren neemt de voorziening af vanwege het uitvoeren van planmatig onderhoud.

Ontwikkeling financiële positie (ratio's)

De financiële positie van BOOR kan worden uitgedrukt in diverse ratio's. Op basis van bovenstaande cijfers en prognoses, zien we de volgende ontwikkeling van ratio's in de komende jaren:

Omschrijving		2015	2016 *	2017 *	2018 *	2019 *
Weerstandsvermogen	1	7,00%	7,84%	9,18%	10,45%	11,67%
Solvabiliteit 1	2	21,06%	24,49%	25,55%	28,35%	31,00%
Solvabiliteit 2 (minimaal 30%)	2	35,72%	36,65%	34,67%	37,92%	42,08%
Liquiditeit (minimaal 75%)	3	74,76%	62,58%	69,05%	76,97%	86,57%
Kapitalisatiefactor (maximaal 35%)	4	22,16%	19,49%	21,41%	22,33%	23,24%

* = prognoses

De berekeningswijze van deze ratio's voor 2015 is toegelicht in hoofdstuk 14 van de jaarrekening. De ratio's in de komende jaren zijn op dezelfde wijze berekend, uitgaande van de verwachte meerjarenbalans uit paragraaf [Ontwikkeling balans](#).

- BOOR streeft naar een minimaal weerstandsvermogen van 10% van de exploitatie. Op dit moment bedraagt deze buffer circa 7%. Met de voordelige resultaten van de komende jaren, stijgt dit percentage tot boven de 10%. Het weerstandsvermogen inclusief de gevormde voorzieningen, bedraagt eind 2015 11,95%.
- De solvabiliteit wordt berekend door het eigen vermogen en de voorzieningen, te delen door het balanstotaal. Dit wordt door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangeduid als *solvabiliteit 2*. Eind 2015 bedroeg de solvabiliteit 35,72%. De onderwijsinspectie hanteert – voor het toepassen van verscherpt financieel toezicht – een ondergrens van de solvabiliteit van 30%.
- De liquiditeit laat de verhouding tussen kortlopende vorderingen en schulden zien. In het primair onderwijs zou deze (volgens de onderwijsinspectie) 100% moeten zijn, in het voortgezet onderwijs 75%. Onze liquiditeit beweegt zich – na een dip in 2016 – de komende jaren in positieve richting.
- Het kengetal kapitalisatiefactor laat zien of een instelling te veel kapitaal aanhoudt voor zijn (onderwijs)activiteiten. De kapitalisatiefactor wordt berekend door van het balanstotaal van een instelling de bedragen voor gebouwen en terreinen af te trekken en het dan overblijvende bedrag te delen door het totaal van de jaarlijkse baten. Als de kapitalisatiefactor boven een bepaalde signaleringsgrens uitkomt, zou dat erop kunnen wijzen dat het bestuur te veel kapitaal aanhoudt voor zijn onderwijsactiviteiten. De bovengrens van deze kapitalisatiefactor (voor grote schoolbesturen) bedraagt 35%. Ultimo 2015 bedraagt de kapitalisatiefactor van BOOR 22,15%.

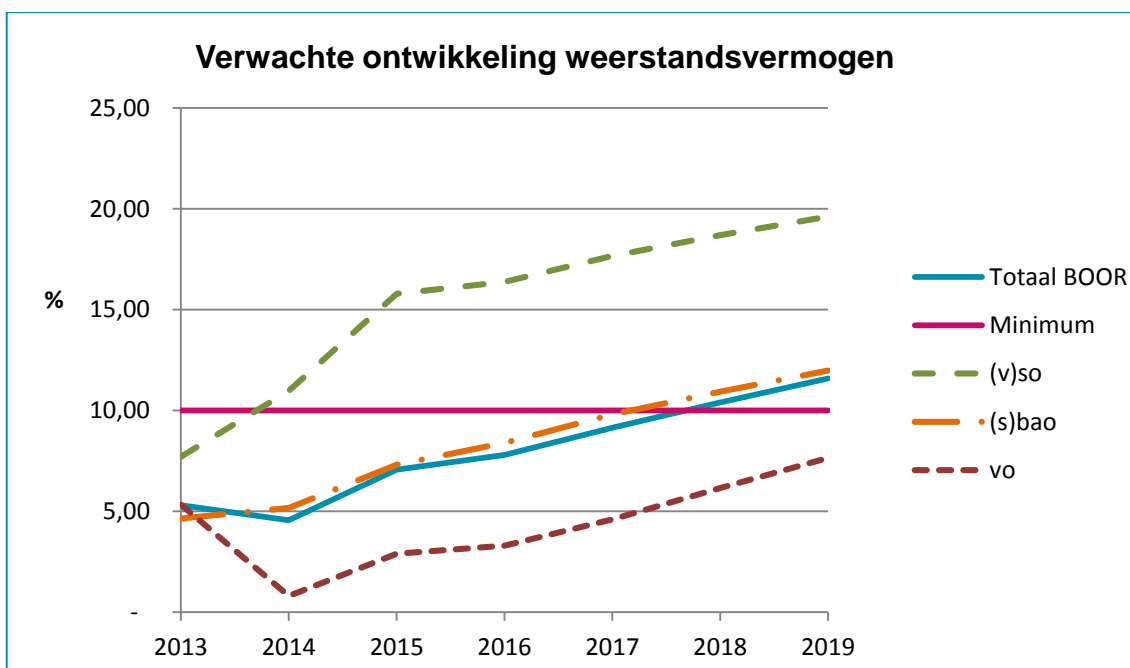
10.3. Weerstandsvermogen en risicomanagement

Opbouw en ontwikkeling weerstandsvermogen

Onderwijsinstellingen worden geconfronteerd met risico's op tal van terreinen. Deze risico's kunnen voor een deel financieel worden vertaald en voor een deel niet. In de afgelopen jaren hebben wij diverse inventarisaties uitgevoerd naar de risico's die moeten worden opgevangen met het weerstandsvermogen. Aan de hand van deze inventarisaties is het beleid ontwikkeld om een weerstandsvermogen op te bouwen van 10% van de totale baten. Dit komt voor ons neer op een vermogen van circa € 25 miljoen.

Het weerstandsvermogen van BOOR bestaat uit het eigen vermogen. Dit weerstandsvermogen is in de periode tot en met 2012 aanzienlijk teruggelopen door negatieve financiële resultaten. Door positieve resultaten in 2013, 2014 en 2015 is het vermogen weer opgelopen naar € 17.608.000 eind 2015. Dit komt, zoals eerder aangegeven, neer op circa 7% van de baten 2015 van BOOR. Met de jaarlijkse rendementen, loopt dit vermogen de komende jaren op naar een minimale buffer van 10% van de baten. Parallel aan deze groei, wordt in 2016 beleid ontwikkeld over de manier waarop scholen met hun individuele weerstandsvermogen om kunnen gaan.

Ontwikkeling weerstandsvermogen

Uit de tabel blijkt dat in 2018 de 10% weerstandsvermogen voor geheel BOOR wordt bereikt. De vorming van de onderhoudsvoorziening gebouwen heeft een daling van het weerstandsvermogen veroorzaakt. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen per sector verschilt.

Risicobeheersings- en controlesysteem

Om inzicht in en grip te krijgen op de risico's van BOOR, is risicomangement geïmplementeerd binnen BOOR. Gezien de vele uitdagingen die we hebben, is besloten om risicomangement vooral praktisch te beleggen binnen de organisatie.

Er is een werkgroep strategisch risicomangement ingesteld die is samengesteld vanuit het college van bestuur, het bovenschools management (primair onderwijs), het college van schoolleiders (voortgezet onderwijs) en BOOR Services. Door deze werkgroep worden periodiek de strategische risico's van BOOR geïnventariseerd en geactualiseerd. Met behulp van BOOR Services worden de risico's financieel vertaald en gekoppeld aan een kans (hoe groot is de kans dat dit risico zich voordoet) en beheersmaatregelen om de impact van het risico te minimaliseren. De actualisatie van de risico's is op dit moment nog veelal gekoppeld aan het opstellen van het jaarplan, de voortgangsrapportages en het jaarverslag.

Deze werkwijze zal de komende tijd worden doorontwikkeld, waarbij de nadruk komt te liggen op:

- het inbedden van risicomangement in de gehele organisatie (niet alleen bestuur en management),
- het inbedden in de processen (niet alleen rondom de vaste rapportages) en
- het versterken van de risicobeheersing door verbeteringen in de administratieve organisatie en interne controle.

Inventarisatie risico's en onzekerheden

Hierna hebben we een overzicht opgenomen van de belangrijkste risico's die BOOR loopt. Dit betreffen veelal strategische risico's. Per risico is een korte beschrijving opgenomen en zijn de belangrijkste beheersmaatregelen genoemd om de impact van het risico te minimaliseren .

De belangrijkste risico's betreffen:

Financiering

Gemeentelijke subsidies (€ 0,9 miljoen)

Wijzigingen en herverdeling van gemeentelijke subsidies, hebben effect op de inzet van medewerkers op de gesubsidieerde activiteiten. Het risico bestaat dat niet iedereen herplaatsbaar is. De komende maanden wordt duidelijk welk effect de herverdeling van middelen tot gevolg heeft. Door een gedegen herplaatsingsproces, trachten we de financiële gevolgen zo beperkt mogelijk te houden.

Rijksbijdragen

De rijksbijdragen vormen de grootste inkomstenbron. Met de rijksbijdragen worden onder andere de personeelskosten gefinancierd. De ontwikkeling van de

personeelskosten, waaronder de ontwikkeling van de pensioenlasten, en de rijksbijdragen gaan niet altijd gelijk op.

Een ander risico rondom de rijksbijdragen betreft een vermindering van het aantal gewichtenleerlingen. Om deze risico's te beperken wordt vroegtijdig de ontwikkeling van de leerlingaantallen, de rijksbijdragen en de personele lasten op elkaar afgestemd en zo nodig maatregelen getroffen om de personele lasten te verminderen.

Ruimte om te groeien (€ 2,5 miljoen)

Tegenover het risico van de daling van het aantal leerlingen, staat de ontwikkeling van enkele groeischolen. Met name in het voortgezet onderwijs. Deze ontwikkeling houdt een financieringsrisico in, omdat groei moet worden voorgefinancierd, terwijl het weerstandsvermogen van BOOR daar te laag voor is. De betreffende scholen zoeken naar financiële mogelijkheden om deze groei mogelijk te maken, dit wordt kritisch gemonitord.

Kwaliteit

Onderwijskwaliteit (€ 4 miljoen)

De kwaliteit van enkele van onze (basis)scholen is ontoereikend. Hierdoor bestaat enerzijds het risico dat het aantal aanmeldingen daalt, anderzijds zal er de komende periode fors geïnvesteerd moeten worden om de kwaliteit van deze scholen op orde te krijgen

Kleine scholen (€ 2 miljoen)

Het grote aantal kleine scholen binnen BOOR, kan een bedreiging vormen voor de kwaliteit van het onderwijs. Bovendien vraagt de gemeente in het kader van leegstandsreductie om het reduceren van m²'s. Het samenvoegen, verhuizen of sluiten van scholen heeft een forse (financiële) impact en kan tot verlies van leerlingen leiden. Deze impact kan worden beperkt door het opstellen van goede businesscases. Het afgelopen jaar is in samenwerking met de gemeente een protocol ontwikkeld dat wordt toegepast bij schoolbewegingen.

Ziekteverzuim (€ 1 miljoen)

Het hoge ziekteverzuim binnen BOOR zorgt voor druk op het zittende personeel. We spannen ons in om het ziekteverzuim aanzienlijk omlaag te krijgen, en zetten daar ook medewerkers van het Vervangingsfonds in.

Facilitair

Onderhoud gebouwen (€ 3 miljoen)

Het afgelopen jaar zijn meerjaren onderhoudsplannen voor de gebouwen opgesteld. Bij de berekening van de onderhoudsvoorziening gebouwen zijn we er vanuit gegaan dat de gemeente op korte termijn nog niet alle renovaties ter hand neemt, maar al wel aan de slag gaat met nieuwbouw en met de renovatie van monumenten. Er vindt nog overleg plaats over de reductie van leegstand en andere voorwaarden om alle

renovaties en nieuwbouw ter hand te nemen. Indien de vertraging lang duurt of zelfs afstel plaatsvindt dan heeft dit financiële gevolgen.

ICT-risico's (€ 1,5 miljoen)

BOOR kent op onderdelen een verouderde ict-infrastructuur. Door het niet meer kunnen updaten van oude software, wordt BOOR gedwongen om te investeren in de ict. In 2015 is een integrale ict-strategie opgesteld. Het investeringsprogramma wordt hieraan gekoppeld.

Inbesteding administratieve diensten (€ 1 miljoen)

Eind 2016 loopt het contract met het administratiekantoor Vizyr af en gaat BOOR een groot deel van de administratieve diensten in eigen beheer uitvoeren. Het risico bestaat dat de inbesteding gepaard gaat met onvoorziene omstandigheden waardoor mogelijk extra capaciteit/kosten ingezet moeten worden om de kwaliteit van de administratieve diensten op het gewenste niveau te houden. Om het risico te beperken zijn per onderdeel van de inbesteding projectleiders benoemd en projectplannen met mijlpalen opgesteld. Tevens is een stuurgroep ingesteld die de voortgang bewaakt en de noodzakelijke beslissingen neemt.

Ten opzichte van 2014 is een aantal risico's niet meer opgenomen. Voor deze risico's zijn ofwel voorzieningen getroffen in de balans, ofwel ze zijn komen te vervallen.

10.4. Rapportage algemeen bestuur

Voor de rapportage van het algemeen bestuur verwijzen wij naar hoofdstuk 9 [Verslag van het algemeen bestuur](#).

Wilt u meer weten over onze ambities in 2016? Lees dan het jaarplan 2016 en begroting 2016-2019 op www.boorbestuur.nl/jaarplan. Of bekijk ons online koersdocument: www.boorbestuur.nl/koersdocument.

B. Jaarrekening

11. Balans

De balans per 31 december na verwerking van het resultaat, is als volgt:

<i>Bedragen x € 1.000</i>		
Activa	31 december 2015	31 december 2014
Vaste activa		
1.2 Materiële vaste activa	48.818	50.672
Vlottende activa		
1.4 Voorraden	0	65
1.5 Vorderingen	14.990	15.749
1.6 Effecten	124	3.242
1.7 Liquide middelen	19.680	11.399
Totaal activa	83.612	81.127

Passiva	31 december 2015	31 december 2014
2.1 Eigen vermogen ⁵	17.608	11.356
2.2 Voorzieningen	12.262	10.619
2.3 Langlopende schulden	7.200	10.592
2.4 Kortlopende schulden	46.542	48.560
Totaal passiva	83.612	81.127

⁵ De vergelijkende cijfers 2014 zijn aangepast in verband met de stelselwijziging met betrekking tot de onderhoudsvoorziening gebouwen, zie hoofdstuk 15.1 algemeen

12. Staat van baten en lasten

De staat baten en lasten over 2015 is als volgt:

	2015	Begroting ⁶	2014	
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Baten				
3.1	Rijksbijdragen OCW	224.000	223.785	218.564
3.2	Overige overheidsbijdragen en subsidies	15.686	16.085	17.027
3.5	Overige baten	11.954	9.359	12.484
	Totaal baten	251.640	249.229	248.075
Lasten				
4.1	Personele lasten	198.139	199.966	198.242
4.2	Afschrijvingen	4.621	4.260	4.148
4.3	Huisvestingslasten	16.580	17.786	16.454
4.4	Overige lasten	25.004	22.844	24.444
	Totaal lasten	244.344	244.855	243.288
	Saldo baten en lasten	7.296	4.374	4.787
5	Financiële baten en lasten	-/- 1.044	-/- 490	-/- 491
	Resultaat	6.252	3.884	4.296

⁶ De cijfers in de kolom begroting zijn aangepast ten opzichte van het vastgestelde jaarplan 2015. De wijziging in de *Regeling jaarverslaggeving onderwijs* schrijven voor dat inkomsten van Samenwerkingsverbanden onder de rijksvergoedingen moeten worden verantwoord. Deze waren in het jaarplan 2015 nog opgenomen onder de "overige overheidsbijdragen en subsidies". Het gaat om een bedrag van € 988.000.

13. Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht over 2015 is als volgt:

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
	2015	2014
Operationele kasstroom		
Resultaat	6.252	4.296
<i>Correcties op resultaat:</i>		
- Afschrijvingen (4.2)	4.621	4.148
- Financiële baten en lasten (5)	484	491
- Mutaties voorzieningen (2.2)	1.643	1.716
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
- Voorraden (1.4)	65	-/- 57
- Vorderingen (1.5)	759	3.328
- Kortlopende schulden exclusief bankkrediet (2.4)	6.081	-/- 18.877
<i>Kasstroom uit bedrijfsoperaties</i>	19.905	-/- 4.955
Ontvangen rente (5)	123	121
Betaalde rente (5)	-/- 607	-/- 612
<i>Totaal operationele kasstroom</i>	19.421	-/- 5.446
Investeringskasstroom		
Investerings in materiële vaste activa (1.2)	-/- 2.767	-/- 3.925
Desinvesterings vaste activa (1.2)	0	8
<i>Totaal investeringskasstroom</i>	-/- 2.767	-/- 3.917
Financieringskasstroom		
Aflossing/opname bankkrediet (2.4)	-/- 8.099	8.099
Aflossing langlopende schulden (2.3)	-/- 3.392	-/- 447
<i>Totaal financieringskasstroom</i>	-/- 11.491	7.652
Totaal kasstroom	5.163	-/- 1.711

Toelichting

De in de tabel opgenomen bedragen corresponderen met de staat van baten en lasten en met de mutaties in de balansposten. Uitzondering hierop vormt de post betaalde rente onder de operationele kasstroom. In de staat van baten en lasten is onder deze post de boeterente die in 2016 wordt betaald vanwege de vervroegde aflossing van de Rabobank lening opgenomen. Deze boeterente is in 2016 betaald en opgenomen onder de kortlopende schulden en niet onder de betaalde rente.

Ten opzichte van 2014 is de kasstroom aanzienlijk verbeterd. Deze verbetering wordt met name veroorzaakt door het positieve resultaat van 2015 en de afwikkeling van een groot aantal kortlopende schulden in 2014.

In onderstaande tabel zijn de begin- en eindstanden van de geldmiddelen opgenomen:

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
	2015	2014
Kas- en banktegoeden op 1 januari (1.7)	11.399	12.790
Effecten op 1 januari (1.6)	3.242	3.562
<i>Beginsaldo geldmiddelen</i>	14.641	16.352
Kas- en banktegoeden op 31 december (1.7)	19.680	11.399
Effecten op 31 december (1.6)	124	3.242
<i>Eindsaldo geldmiddelen</i>	19.804	14.641
Mutatie geldmiddelen	5.163	-/- 1.711

14. Kengetallen

De balans en staat van baten en lasten leiden tot de volgende kengetallen:

Bedragen x 1.000

Kengetallen balans	2015	2014
Eigen vermogen ⁷	€ 17.608	€ 11.356
Balanstotaal	€ 83.612	€ 81.126
Solvabiliteit 1	21,06%	14,00%
Eigen vermogen + voorzieningen	€ 29.871	€ 21.975
Balanstotaal	€ 83.612	€ 81.126
Solvabiliteit 2	35,73%	27,09%
Vlottende activa	€ 34.794	€ 30.455
Kortlopende schulden	€ 46.541	€ 48.560
Liquiditeit (current ratio)	74,76%	62,72%
Eigen vermogen	€ 17.608	€ 11.356
Totale baten	€ 251.640	€ 248.075
Weerstandsvermogen	7,00%	4,58%
Activa	€ 83.612	€ 81.126
Gebouwen	€ 27.848	€ 28.968
Activa -/- gebouwen	€ 55.764	€ 52.159
Totale baten incl. financiële baten	€ 251.763	€ 248.199
Kapitalisatiefactor	22,15%	21,01%

Kengetallen staat van baten en lasten	2015	2014
Resultaat	€ 6.252	€ 4.296
Totale baten	€ 251.640	€ 248.075
Rentabiliteit	2,48%	1,73%
Personele lasten	€ 198.139	€ 198.242
Totale lasten	€ 244.344	€ 243.288
Aandeel personele lasten	81,09%	81,48%
Materiële lasten	€ 46.206	€ 45.046
Totale lasten	€ 244.344	€ 243.288
Aandeel materiële lasten	18,91%	18,52%
Totale lasten	€ 244.344	€ 243.288
Leerlingen (1 oktober voorafgaand jaar)	30.620	30.149
Totale lasten per leerling	€ 7.980	€ 8.070

⁷ De vergelijkende cijfers 2014 zijn aangepast in verband met de stelselwijziging met betrekking tot de onderhoudsvoorziening gebouwen, zie hoofdstuk 15.1 algemeen

15. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

15.1. Algemeen

Verslaggevingsperiode

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van een continuïteitsveronderstelling.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening over 2015 is opgesteld conform de richtlijnen van de *Regeling jaarverslaggeving onderwijs*. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Baten en lasten worden tijdsevenredig toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat reguliere onderwijstaken gelijkmatig over het schooljaar zijn verspreid. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Lasten en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De bedragen in de jaarrekening worden gepresenteerd in duizenden euro's. Als gevolg van afrondingen zijn in sommige gevallen geringe verschillen ontstaan. Deze verschillen tasten het getrouwe beeld van de jaarrekening niet aan en zijn geen belemmering voor het verkrijgen van het vereiste inzicht. In diverse tekstuele toelichtingen en in enkele tabellen worden nog bedragen in euro's vermeld.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaaarding worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, worden direct toerekenbare transactiekosten direct verwerkt in de staat van baten en lasten.

Reële waarde

De reële waarde van de in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde ervan. De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

- De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de biedprijs.
- De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije markttrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

Een financieel actief dat niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met waardewijzigingen in de staat van baten en laste wordt op iedere verslagdatum beoordeeld om te bepalen of er objectieve aanwijzingen bestaan dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn dat na de eerste opname van het actief zich een gebeurtenis heeft voorgedaan die een negatief effect heeft gehad op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief en waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.

Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering omvatten het niet nakomen van betalingsverplichtingen en achterstallige betaling door een debiteur, herstructurering van een aan de stichting toekomend bedrag onder voorwaarden die de stichting anders niet zou hebben overwogen, aanwijzingen dat een debiteur of emittent failliet zal gaan, en het verdwijnen van een actieve markt voor een bepaald effect. Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van vorderingen worden zowel op het niveau van specifieke activa als op collectief niveau in aanmerking genomen.

Van afzonderlijk belangrijke vorderingen en beleggingen wordt beoordeeld of deze individueel onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen en beleggingen die niet individueel onderhevig zijn gebleken aan bijzondere waardevermindering en van afzonderlijk niet belangrijke vorderingen wordt collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering, dit door samenvoeging van vorderingen en beleggingen met vergelijkbare risicokenmerken.

Bij de beoordeling van de collectieve waardevermindering gebruikt de stichting historische trends met betrekking tot de waarschijnlijkheid van het niet nakomen van betalingsverplichtingen, het tijdsbestek waarbinnen incassering plaatsvindt en de hoogte van gemaakte verliezen. De uitkomsten worden bijgesteld als het bestuur van oordeel is dat de huidige economische en kredietomstandigheden zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat de daadwerkelijke verliezen hoger dan wel lager zullen zijn dan historische trends suggereren.

Verliezen worden opgenomen in de staat van baten en lasten. Rente op het aan een bijzondere waardevermindering onderhevige actief blijft verantwoord worden via oprenting van het actief met de oorspronkelijke effectieve rente van het actief. Bijzondere waardeverminderingverliezen onder de (geamortiseerde) kostprijs van de beleggingen in effecten die tegen reële waarde worden gewaardeerd, met verwerking van waardewijzigingen in het eigen vermogen, worden direct ten laste van de staat van baten en lasten verantwoord.

Een bijzonder waardeverminderingverlies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gedisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardeverminderingverlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de staat van baten en lasten.

De stichting maakt geen gebruik van afgeleide instrumenten (derivaten). Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

Stelselwijziging

Conform de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving heeft Stichting BOOR op 1 januari 2015 een voorziening voor groot onderhoud in haar jaarrekening opgenomen. De vergelijkende cijfers over 2014 zijn aangepast aan de gewijzigde waarderingsmethode. Deze stelselwijziging is retrospectief verwerkt en leidt tot een afname van het eigen vermogen per 1 januari 2015 en 1 januari 2014 van € 6.485.000. De dotatie aan de voorziening is voor 2014 en 2015 gelijk aan de werkelijke uitgaven voor groot onderhoud over 2014 respectievelijk 2015, waardoor deze stelselwijziging geen effect heeft op het resultaat over beide jaren.

15.2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Bij de voorzieningen is aangegeven welke veronderstellingen de basis vormen voor de getroffen voorziening.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen, ontvangen investeringssubsidies en eventuele bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingprijs, rekening houdend met eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

De gebouwen en terreinen binnen Rotterdam zijn eigendom van de gemeente Rotterdam en hebben vanuit dit oogpunt derhalve geen waarde op de balans van de stichting. Onder de materiële vaste activa zijn ook begrepen de investeringen in het voortgezet onderwijs, waarvoor geen vergoeding werd ontvangen en die plaatsvinden in of aan gebouwen die door het Rijk c.q. de gemeente zijn gefinancierd. Dit betreft de volgende investeringen: capaciteitsuitbreidingen, vervangen van installaties (niet onderhoud) en overige interne aanpassingen die levensduur verlengend zijn voor het betreffende pand of het complex. Uitgangspunt bij alle investeringen is dat deze, zoals aangegeven, levensduur verlengend zijn voor het betreffende pand of het complex. Overheidssubsidies worden in mindering gebracht op de kostprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De gebouwen en terreinen in de gemeente Lansingerland zijn eigendom van de stichting. Deze gebouwen worden gewaardeerd op verkrijgingprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen, ontvangen investeringssubsidies en eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Afschrijvingen

De afschrijvingstermijn wordt gebaseerd op de economische levensduur. Op grond hiervan zijn maximale afschrijvingstermijnen vastgesteld. Het is een school toegestaan een kortere afschrijvingstermijn te hanteren, indien de geprognosticeerde levensduur korter is dan de vermelde termijn. De maximale termijnen zijn als volgt:

Activa	Termijn ⁸	Activa	Termijn
Aanpassing gebouwen	25 jaar	Muziekinstrumenten	12,5 – 18,75 jaar
Inventaris kantoor	12,5 – 18,75 jaar	Elektronische apparatuur ⁹	6,25 jaar
Inventaris school en stoffering	6,25 - 25 jaar	Infrastructuur	6, 25 - 12,5 jaar
Lesmateriaal	3,75 - 10 jaar	Machines	6,25 – 18,75 jaar

⁸ De termijnen zijn onveranderd ten opzichte van vorig jaar

⁹ De volgende apparatuur valt ook onder de noemer elektronische apparatuur: betaalapparatuur, telefooncentrales, telefoons, smart screens, lcd-projectoren, muurmonitoren en geluidsapparatuur.

Activa	Termijn ⁸	Activa	Termijn
Gymzalen	37,5 jaar	Hardware/software/audio visuele middelen	3,75 – 6,25 jaar
Audiovisuele installaties	12,15 – 18,75 jaar		

Op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven.

Waardeverminderingen

Voor materiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderversverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderversverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderversverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderversverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderversverlies voor het actief zou zijn verantwoord.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Vlottende activa

Voorraden

De voorraden worden opgenomen tegen inkoopprijs, waarbij tevens rekening wordt gehouden met eventuele incurantheid.

Vorderingen

Vorderingen en overlopende activa worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen. Voor vorderingen en overlopende activa, waar niet expliciet rente wordt berekend en sprake is van korte looptijden, is het effect van disconteren in het algemeen gering. Voor deze post is de nominale waarde gehanteerd als invulling van de grondslag geamortiseerde kostprijs.

Huisvestingsprojecten

Onder de vorderingen is ook de post huisvestingsprojecten opgenomen. Dit betreffen projecten waarvoor BOOR als bouwheer functioneert en waarvan de kosten op basis van een beschikking terug worden gekregen van de gemeente. Op het moment dat de kosten hoger zijn dan het door de gemeente beschikte bedrag wordt een voorziening getroffen.

In de waardering van huisvestingsprojecten worden de kosten die direct betrekking hebben op het project (zoals personeelskosten voor werknemers direct werkzaam aan het project, kosten van constructiematerialen, kosten van grond en terreinen en afschrijving van installaties en uitrusting die bij de uitvoering van het project worden gebruikt), de kosten die toerekenbaar zijn aan projectactiviteiten in het algemeen en toewijsbaar zijn aan het project (onder meer verzekeringskosten, kosten van ontwerp en technische assistentie en overheadkosten van projectactiviteiten) en andere kosten die contractueel aan de gemeente kunnen worden toegerekend, begrepen. We rekenen geen rente op schulden over het tijdvak van het project.

De presentatiewijze wordt per individueel project bepaald. De projecten worden als volgt gepresenteerd:

- Als *vordering met betrekking tot de huisvestingsprojecten* voor de projecten die in 2016 doorlopen en waarvoor BOOR meer kosten heeft gemaakt dan het ontvangen subsidiebedrag.
- Als *overige vordering* voor de projecten die in 2015 zijn afgerond en waarbij nog een restant subsidiebedrag van de gemeente moet worden ontvangen.
- Als *kortlopende schuld* voor de lopende projecten waarvoor een voorschot op de subsidie is ontvangen terugbetaald die hoger is dan de op dat moment gemaakte kosten.
- Als “overige schuld” voor de afgeronde projecten indien het eindsaldo aan de gemeente moet worden terugbetaald.

Effecten

De effecten worden (per fonds) gewaardeerd tegen reële waarde. Dit geldt zowel voor de initiële waardering als voor de vervolgwaardering. De reële waarde is bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

De niet gerealiseerde en gerealiseerde resultaten worden verwerkt in de staat van baten en lasten.

Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van BOOR tenzij anders vermeld.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen is de algemene reserve gepresenteerd. De algemene reserve bestaat uit de reserves die ter vrije beschikking staan van het bestuur.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Onder de voorzieningen worden de personele voorzieningen en de overige voorzieningen gepresenteerd. Tenzij anders aangegeven worden de voorzieningen opgenomen tegen de beste inschatting van uitgaven die vereist zijn om de bestaande verplichting af te wikkelen op balansdatum, dit tegen nominale waarde (met uitzondering van de voorziening jubilea). De voorziening jubilea is opgenomen contante waarde. De toevoegingen vinden plaats door middel van een dotatie ten laste van de staat van baten en lasten. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen.

De volgende voorzieningen zijn in de jaarrekening opgenomen:

- Voorziening jubilea: Medewerkers hebben recht op een jubileumuitkering bij een dienstverband van 25 of 40 jaar. De voorziening jubilea dient ter dekking van deze financiële verplichting aan de medewerkers. Bij de berekening is rekening

gehouden met de zogenaamde blijfkans van een medewerker, een verwachte salarisstijging per jaar en een disconteringvoet¹⁰ waartegen de bedragen contant worden gemaakt.

- Voorziening duurzame inzetbaarheid: voor medewerkers die hebben geopteerd om de extra uren uit de nieuwe cao voor een periode van vier jaar op te sparen, is een voorziening op de balans gevormd. De voorziening is berekend aan de hand van het aantal gespaarde uren en het tarief zoals opgenomen in de cao voortgezet onderwijs. Voor medewerkers van 57 jaar en ouder in het primair onderwijs bestaat eveneens de mogelijkheid uren te sparen. Uit een inventarisatie onder de scholen blijkt dat er nagenoeg geen gebruik gemaakt wordt van deze mogelijkheid, waardoor is afgezien om hiervoor een voorziening te vormen.
- Voorziening voormalig personeel in loondienst: Bij de verzelfstandiging in 2008 is een voorziening gevormd voor loonkosten van specifiek aangewezen medewerkers van de voormalige Dienst Openbaar Onderwijs (DOO) van de gemeente Rotterdam. De loonkosten van deze medewerkers komen voor rekening van BOOR zolang deze medewerkers in dienst van de gemeente blijven. Voor het bepalen van de omvang van de voorziening zijn de huidige loonkosten van betreffende medewerkers tot hun pensioendatum meegenomen.
- Voorziening ww ex-medewerkers: BOOR betaalt een kwart van de ww-uitkeringskosten van voormalig medewerkers uit het voortgezet onderwijs. De voorziening is gebaseerd op een inschatting van de toekomstige kosten voor BOOR van de huidige voormalig medewerkers. Voor de ww-uitkeringskosten van voormalig medewerkers in het primair onderwijs die niet door het participatiefonds worden vergoed is eveneens een inschatting van de toekomstige kosten gemaakt.
- Voorziening langdurig zieken: BOOR betaalt de salarissen van een aantal medewerkers die al langere tijd ziek zijn en mogelijk niet meer terug zullen keren in het arbeidsproces. Voor deze salarislaster is een voorziening gevormd.
- Onderhoudsvoorziening gebouwen: Met ingang van 2015 vormt BOOR ter egalisatie van de onderhoudslaster een voorziening voor groot onderhoud. De basis voor de vorming van deze voorziening en de toekomstige dotaties is een onderhoudsinventarisatie door een extern bureau van het toekomstig binnen- en buitenonderhoud van de schoolgebouwen. De toekomstige dotaties zijn gebaseerd op de meerjarig gemiddelde onderhoudslaster (primair onderwijs 10 jaar, voortgezet onderwijs 20 jaar).

¹⁰ De disconteringsvoet waarmee is gerekend bedraagt 2,5%.

Lang- en kortlopende schulden

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

15.3. Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Baten en lasten worden tijdsevenredig toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

BOOR is niet belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. De activiteiten van stichting BOOR bestaan grotendeels uit activiteiten die vrijgesteld zijn van de BTW.

Rijksbijdragen

Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

Overige baten

Overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit baten uit verhuur, sponsoring en schenkingen, detachering, ouderbijdragen en overige baten.

De opbrengst uit het verlenen van diensten worden toegerekend naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de geleverde diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de totaal te realiseren prestaties en diensten.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers. Toerekening vindt plaats op basis van geleverde prestaties.

Voor zover nog niet uitbetaald wordt de personeelsbeloning als verplichting op de balans opgenomen. Indien de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door BOOR.

Pensioenen

Op grond van de Nederlandse pensioenwet worden de Nederlandse regelingen primair volgens een “verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering” in deze jaarrekening verwerkt. In deze benadering wordt de verplichting voortvloeiende uit een door de rechtspersoon gedane pensioentoezegging gebaseerd op de financieringsafspraken zoals vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst tussen BOOR en pensioenuitvoerder.

BOOR heeft de verplichtingen inzake de pensioenrechten van haar personeel ondergebracht bij stichting Pensioenfonds ABP. Wij betalen hiervoor premies, waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat. Pensioenfondsen moeten vanaf 2015 gebruikmaken van de zogenaamde ‘beleidsdekkingsgraad’. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. De beleidsdekkingsgraad eind 2015 wordt berekend door alle dekkingsgraden van 2015 bij elkaar optellen en te delen door 12. Deze beleidsdekkingsgraad komt eind 2015 uit op 98,7%. Eind januari 2016 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 98,2%. Om de pensioenen (gedeeltelijk) te kunnen indexeren, moet de beleidsdekkingsgraad minimaal 110% zijn. Het pensioenfonds heeft in januari 2016 besloten een premieverhoging van 1 % door te voeren. Het ABP heeft medio 2015 een herstelplan ingediend bij De Nederlandse Bank (DNB). De belangrijkste punten uit het herstelplan zijn:

- Zolang de dekkingsgraad lager is dan 104% worden de pensioenen niet aangepast aan de loonontwikkeling.
- De premie moet minimaal kostendekkend zijn en bij een lage dekkingsgraad (dekkingstekort) bijdragen aan herstel van het fonds. Om de financiële positie te verbeteren, geldt er een tijdelijke herstelopslag op de premie voor ouderdoms- en nabestaandenpensioen.
- Het beleggingsbeleid is aangepast waardoor het beleggingsrisico lager is.

- In het herstelplan is ruimte opgenomen om tegenvallers op te vangen. Als het herstel trager verloopt dan verwacht, kunnen bijvoorbeeld de pensioenen worden verlaagd.

Wij hebben geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Wij hebben daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Leasing

Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Operationele leases

Als BOOR optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

Indeling in operationele segmenten

Conform de RJ 660.306 en 307 hanteert de stichting de verplichte segmentatie primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo). Niet direct aan de segmenten toe te rekenen baten en lasten worden verdeeld op basis van voorcalculatorische verdeelsleutels na rato van het gemiddelde van de rijksbijdragen en aantal fte's binnen het betreffende segment.

15.4. Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Ten behoeve van het opstellen van een kasstroomoverzicht wordt onder geldmiddelen verstaan de liquide middelen en de effecten omdat ze op korte termijn zeer liquide activa zijn die

zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen.

15.5. Begroting

De ter vergelijking opgenomen begrotingscijfers zijn ontleend aan de op 31 oktober 2014 door het algemeen bestuur aan de gemeente Rotterdam aangeboden begroting 2015. Deze is door de gemeenteraad op 18 december 2014 goedgekeurd.

16. Toelichting op de balans

16.1. Materiële vaste activa (1.2)

Het verloop van de post materiële vaste activa in 2015 is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Omschrijving	Verkrijgings- prijs t/m 2014	Afschrij- vingen t/m 2014	Boek- waarde 31-12-2014	Mutatie mva in uitvoering	Investe- ringen 2015	Desinves- teringen 2015	Afschrij- vingen 2015	Boek- waarde 31-12-2015
1.2.1	Gebouwen	33.278	4.310	28.968	0	194	0	1.313	27.849
1.2.2	Inventaris en apparatuur	53.922	32.218	21.704	0	2.518	69	3.238	20.916
	MVA in uitvoering	0	0	0	0	54	0	0	54
	Totaal	87.200	36.528	50.672	0	2.766	69	4.551	48.818

In 2015 is voor een bedrag van circa € 2,7 miljoen geïnvesteerd. De investeringen hebben voornamelijk plaatsgevonden in ICT, maar ook in meubilair en leermethoden. De actuele waarde van de huidige activa is gelijk aan de boekwaarde. De desinvestering heeft betrekking op activa die ultimo 2015 geen eigendom meer van BOOR zijn.

16.2. Voorraden (1.4)

Bedragen x € 1.000

	Voorraad	31 december 2015	31 december 2014
1.4.1	Gebruiksgoederen	0	65
	Totaal voorraad	0	65

De in 2014 op de balans opgenomen sloepen (gebouwd in het Rotterdams Vakcollege De Hef) zijn in 2015 ten laste van de staat van baten en lasten afgeboekt, aangezien de verkoopwaarde hiervan onzeker is.

16.3. Vorderingen (1.5)

De post vorderingen betreft debiteuren, de vordering op het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, huisvestingsprojecten en overlopende activa. Tevens is de voorziening voor debiteuren onder deze post gepresenteerd.

Bedragen x € 1.000

Vorderingen		31 december 2015	31 december 2014
1.5.1	Debiteuren	1.096	1.741
1.5.2	OCW	6.956	7.190
1.5.3	Overige vorderingen:		
	- Overige	1.828	2.221
	- huisvestingsprojecten	1.912	431
1.5.8	Overlopende activa:		
	- Overige subsidies OCW	0	42
	- ROB Subsidies	2.260	2.007
	- Overige projecten	32	577
	- Overige	1.160	1.847
1.5.9	Af: voorziening wegens oninbaarheid	-/- 254	-/- 307
	Totaal vorderingen	14.990	15.749

1.5.1 Debiteuren

Deze balanspost heeft betrekking op vorderingen op derden waaraan diensten zijn verleend, ruimten zijn verhuurd of personeel is gedetacheerd. Daarnaast is voor een bedrag van € 490.000 aan vorderingen inzake ouderbijdragen hierin opgenomen. Het saldo is ten opzichte van 2014 gedaald door een efficiëntere debiteurenbewaking en daling van de aan afnemers doorberekende kosten van de gemeente Rotterdam met ingang van het schooljaar 2015-2016.

1.5.2 Vordering ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)

Onder deze post is de vordering in verband met het betaalritmeverschil opgenomen. Het voorschotritme van OCW inzake de rijksbekostiging is niet geheel tijdevenredig daarom ontstaat jaarlijks een vordering.

1.5.3 Overige vorderingen

Onder de post overige zijn opgenomen de vorderingen op de gemeente betreffende afgeronde huisvestingsprojecten (€ 664.000) waaronder de ingebruikname van het gebouw het Landje en de aanpassing van de zolderverdieping van De Mare, te verrekenen schades en vorderingen op Koers VO en PPO. Onder de post huisvestingsprojecten zijn de vorderingen op de gemeente met betrekking tot lopende huisvestingsprojecten begrepen.

1.5.8 Overlopende activa

Het grootste deel van deze post heeft betrekking op de subsidie 2014-2015 in het kader van het Rotterdams Onderwijsbeleid (ROB). Op de balans is het deel van de subsidie verantwoord dat conform de beschikking nog moet worden ontvangen. Onder de post overig zijn onder andere een bankgarantie voor ICT leasecontracten en vooruitbetaalde kosten opgenomen.

1.5.9 voorziening wegens oninbaarheid

De voorziening voor oninbare vorderingen heeft volledig betrekking op de debiteuren en is gebaseerd op een inschatting van de incasseerbaarheid van vorderingen.

Op basis van onze inschatting heeft geen van de vorderingen een langere looptijd dan één jaar.

16.4. Effecten (1.6)

Een deel van het vermogen van BOOR is op basis van het treasurystatuut belegd in vastrentende obligaties en aandelen met beperkt risico. De effecten zijn in 2015 grotendeels verkocht.

Bedragen x € 1.000

Effecten		31 december 2015	31 december 2014
1.6.1	Obligaties	124	2.806
1.6.2	Aandelen beperkt risico	0	436
	Totaal effecten	124	3.242

Voor een toelichting op deze effecten wordt verwezen naar het treasuryverslag in paragraaf 7.4.

16.5. Liquide middelen (1.7)

Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking. Het saldo van de kassen en bankrekeningen kan als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000

Liquide middelen		31 december 2015	31 december 2014
1.7.1	Kasmiddelen	81	88
1.7.2	Tegoeden op bankrekeningen	19.599	11.311
	Totaal liquide middelen	19.680	11.399

BOOR had in 2015 een kredietfaciliteitovereenkomst met de Rabobank waardoor we tot € 10 miljoen rood konden staan op de betaalrekening. Vanwege de verbeterde liquiditeitspositie hebben we de kredietfaciliteit begin 2016 laten verlagen naar € 4 miljoen. Eind 2015 maakte BOOR overigens geen gebruik van deze faciliteit, terwijl we

eind 2014 nog voor een bedrag van € 8.099.000 in het rood stonden. Deze schuld is in de jaarrekening 2014 opgenomen bij de overige schulden (2.4.9).

De verbetering van het saldo van de liquide middelen is voornamelijk toe te schrijven aan het positieve resultaat over 2015 (€ 6,3 miljoen), het gewijzigde betaalritme van *Leren loont!* 2015-2016 van de gemeente Rotterdam (€ 6,5 miljoen) en de verbeterde bevoorschotting en afrekeningen van huisvestingsprojecten. Voor een toelichting op het verloop van de geldmiddelen, wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht.

16.6. Eigen vermogen (2.1)

Het eigen vermogen is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

Eigen vermogen		31 december 2015	31 december 2014
2.1.1	Algemene reserve	17.608	11.356
	Totaal eigen vermogen	17.608	11.356

Als gevolg van het positief resultaat over 2015, verbetert het eigen vermogen met € 6.252.000. In de continuïteitsparagraaf in het bestuursverslag wordt nader ingegaan op het eigen vermogen en de relatie met de benodigde weerstandscapaciteit. Zoals vermeld in de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling is in 2015 besloten tot een stelselwijziging voor de onderhoudsvoorziening gebouwen. Deze stelselwijziging is verwerkt in de vergelijkende cijfers 2014. Ten opzichte van de jaarrekening 2014 is het eigen vermogen ultimo 2014 met € 6.485.000 verlaagd.

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2014	Resultaat 2015	Saldo 31-12-2015
Algemene reserve	11.356	6.252	17.608
Totaal eigen vermogen	11.356	6.252	17.608

16.7. Voorzieningen (2.2)

Bedragen x € 1.000

Voorzieningen		31 december 2015	31 december 2014
2.2.1	Personeelsvoorziening – jubilea	2.213	2.263
	Personeelsvoorziening – duurzame inzetbaarheid	519	159
	Personeelsvoorziening – medewerkers DOO	211	522
	Personeelsvoorziening – ww ex-medewerkers	964	283
	Personeelsvoorziening – langdurig zieken	1.871	907
2.2.3	Onderhoudsvoorziening gebouwen	6.485	6.485
	Totaal voorzieningen	12.262	10.619

Voor een toelichting op de aard van de voorzieningen, wordt verwezen naar paragraaf 15.2 [Grondslagen voor waardering van activa en passiva](#). In 2015 is besloten om een Door middel van een stelselwijziging is begin 2014 een onderhoudsvoorziening gebouwen gevormd. Zie voor een nadere uitleg de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en de toelichting op het eigen vermogen.

De voorzieningen kunnen als volgt worden verdeeld in een kort- en langlopend deel:

Bedragen x € 1.000

Voorzieningen		Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar
2.2.1	Personeelsvoorziening – jubilea	232	1.981
	Personeelsvoorziening – duurzame inzetbaarheid	519	0
	Personeelsvoorziening – medewerkers DOO	13	198
	Personeelsvoorziening – ww ex-medewerkers	578	386
	Personeelsvoorziening – langdurig zieken	1.707	164
2.2.3	Onderhoudsvoorziening gebouwen	6.485	0
	Totaal voorzieningen	9.535	2.729

Het verloop van de voorzieningen in 2015 is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2014	Dotatie 2015	Onttrekking 2015	Vrijval	Saldo 31-12-2015
Personeelsvoorziening	4.134	3.256	1.290	323	5.777
Onderhoudsvoorziening gebouwen	6.485	4.285	4.285		6.485
Totaal voorzieningen	10.619	7.541	5.575	323	12.262

16.8. Langlopende schulden (2.3)

Bedragen x € 1.000

Langlopende schulden		31 december 2015	31 december 2014
2.3.5	Langlopende schulden aan kredietinstellingen	7.200	10.592
	Totaal langlopende schulden	7.200	10.592

De post langlopende schulden bestaat uit een lening ten behoeve van de nieuwbouw Wolfert Lyceum in de gemeente Lansingerland. Het betreft een lening bij de BNG van € 8,8 miljoen tegen een rente van 4,86%. De looptijd van de lening is 30 jaar. Voor deze lening geldt een rente vaste periode van eveneens 30 jaar. De lening wordt afgelost in 360 termijnen. De lening loopt tot en met 2039. Met betrekking tot de BNG lening zijn geen zekerheden gesteld. De lening benadert de reële waarde per balansdatum.

Een lening bij de Rabobank van € 3,1 miljoen tegen een rente van 5,69% is in maart 2016 afgelost en is in deze jaarrekening daarom onder de kortlopende schulden opgenomen.

De langlopende schulden kunnen als volgt worden verdeeld in een kort- en langlopend deel:

Bedragen x € 1.000

Langlopende schulden		Kortlopend deel 1 - 5 jaar	Langlopend deel > 5 jaar
2.3.5	Langlopende schulden aan kredietinstellingen	1.600	5.600
	Totaal langlopende schulden	1.600	5.600

De reguliere aflossing voor 2016 van de BNG-lening – ad € 320.000 – is verantwoord onder de kortlopende schulden.

16.9. Kortlopende schulden (2.4)

Onder de kortlopende schulden zijn de schulden opgenomen met een verwachte looptijd kleiner dan één jaar. De kortlopende schulden zijn als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

Kortlopende schulden		31 december 2015	31 december 2014
2.4.2	Vooruitgefactureerde en – ontvangen termijnen voor huisvestingsprojecten	3.595	870
2.4.3	Crediteuren	5.028	4.782
2.4.4	OCW	0	0
	Belastingen en premies sociale verzekeringen		
2.4.7.1	Loonheffing	7.799	7.633
2.4.7.2	Omzetbelasting	41	220
2.4.7.3	Premies sociale verzekeringen en pensioenen	1.890	2.239
	Overige kortlopende schulden		
2.4.9.1	Schulden ter zake van belastingen	0	1.306
2.4.9.2	Schulden aan kredietinstellingen	0	8.099
2.4.9.3	Overige schulden	6.039	7.013
	Overlopende passiva		
2.4.10.1	Vooruitontvangen bedragen	947	1.624
2.4.10.2	Vakantiegeld en –dagen	5.938	5.944
2.4.10.3	Geoormerkte subsidies OCW	0	0
2.4.10.4	Overige subsidies OCW	665	431
2.4.10.5	Rotterdams Onderwijsbeleid	6.832	4.858
	overig	461	186
2.4.10.6	Spaarverlof/ADV	673	657
2.4.10.7	Kortlopend deel langlopende schulden	3.761	447

Kortlopende schulden		31 december 2015	31 december 2014
2.4.10.8	Ouderbijdrage	2.317	1.853
2.4.10.9	Overige	555	398
	Totaal kortlopende schulden	46.541	48.560

Hierna lichten we de grootste posten en de grootste toe- of afnames ten opzichte van 2014 toe.

2.4.2 Vooruitgefactureerde en –ontvangen termijnen huisvestingsn projecten

Wij hebben een groot aantal huisvestingsprojecten onderhanden. Dit betreffen nieuwbouwprojecten, verbouwingen en andere huisvestingsprojecten. Onder de vooruitgefactureerde en vooruitontvangen termijn zijn onder andere de niet bestede onderhoudsmiddelen en de bouwvoorbereidingskredieten voor meerdere projecten opgenomen. Per project zijn zowel de kosten (facturen) als de opbrengsten (gemeentelijke investeringsbijdrage) verzameld. Het verloop in 2015 was als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2014	Lasten (projecten) 2015	Ontvangen voorschotten 2015	Baten (afgeronde projecten) 2015	Saldo 31-12-2015
Huisvestingsprojecten	€ 1.284	€ 3.844	-/- € 4.761	-/- € 1.534	-/- € 1.167

Verantwoord onder:	
1.5.3 Huisvestingsprojecten	€ 431
1.5.3 Overige vorderingen	€ 1.798
2.4.2 Kortlopende schulden, ohw	-/- € 870
2.4.9 Overige schulden	-/- € 75
Totaal	€ 1.284

€ 1.912	1)
€ 664	2)
-/- € 3.595	3)
-/- € 148	4)
-/- € 1.167	

- 1) Het saldo eind 2015 ad € 1.912.000 betreft projecten die doorlopen in 2016.
- 2) In 2015 zijn projecten afgerond waarvan nog het restant-subsidie van de gemeente moet worden ontvangen. De verwachting is dat deze in 2016 worden afgewikkeld.
- 3) Dit betreft lopende projecten, waarvoor de gemeente een voorschot op het subsidie heeft betaald. Het gaat hierbij met name om bouwvoorbereidingskredieten.
- 4) De overige schulden betreffen afgeronde projecten, waarvan het eindsaldo moet worden terugbetaald aan de gemeente. Bijvoorbeeld omdat het project voordeliger is uitgevoerd.

2.4.7.1 Loonheffing

De te betalen loonheffing eind 2015 bestaat uit de loonheffing over de maand december.

2.4.7.3 Premies sociale verzekeringen en pensioenen

De te betalen premies sociale verzekeringen en pensioenen eind 2015 bestaan uit de afdrachten over de maand december.

2.4.9.1 Schulden ter zake van belastingen

In 2014 was sprake van een naheffing van de belastingdienst. Deze is begin 2015 definitief afgewikkeld.

2.4.9.2 Schulden aan kredietinstellingen

Eind 2014 moest gebruik worden gemaakt van de kredietfaciliteit van de Rabobank. Eind 2015 was dit niet nodig.

2.4.9.3 Overige schulden

De grootste post onder de overige schulden betreft evenals vorig jaar de met de gemeente Rotterdam nog af te rekenen exploitatiekosten over de jaren 2010 t/m 2015. Het betreft de verrekening van lasten (doorberekening van energie en andere kosten voor de materiële instandhouding) die door de gemeente Rotterdam voor diverse schoolpanden zijn voorgefinancierd. Het jaar 2013 is inmiddels afgerekend.

2.4.10.1 Vooruitontvangen bedragen

Onder deze post zijn de vooruitontvangen bedragen inzake verhuurde ruimtes opgenomen. Het bedrag is lager dan eind 2014 omdat vanaf 1 januari 2015 het onderhoud voor rekening van BOOR komt en niet meer hoeft te worden afgedragen aan de gemeente. Voor dit geld voert BOOR het onderhoud uit.

2.4.10.2 Vakantiegeld en –dagen

Onder deze post zijn de reeds opgebouwde rechten voor vakantiegeld voor medewerkers van BOOR. Het vakantiegeld wordt in mei 2016 uitbetaald. Er is geen reservering voor de vakantiedagen opgenomen.

2.4.10.4 Overige subsidies OCW

Deze post bestaat uit de nog te besteden gelden inzake zij-instroom, studieverlof en vroegtijdig schoolverlaters. Deze gelden zijn voor het volledige schooljaar 2015-2016 ontvangen, een deel van de kosten wordt in 2016 gemaakt.

2.4.10.5 Rotterdams Onderwijsbeleid

Dit betreft de nog niet bestede gelden in het kader van *Leren Loont!* 2015-2016. Deze subsidie wordt verdeeld over de jaren 2015 en 2016, omdat ook de besteding van de subsidie in beide jaren gebeurt.

2.4.10.7 Kortlopend deel langlopende schulden

Onder het kortlopend deel van de langlopende schulden is naast de aflossing op de BNG-lening ook de volledige lening van de Rabobank opgenomen. Deze laatste lening is in maart 2016 volledig afgelost. Onder deze post is tevens de boete vanwege de vervroegde aflossing opgenomen. Voor de lening bij de Rabobank is een zekerheidsstelling afgegeven van € 18.090.000, met als onderpand het gebouw aan De Zijde 5 in Bergschenhoek.

16.10. Vlottende activa en passiva

Risico's financiële instrumenten

Wij maken in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van diverse financiële instrumenten. De financiële instrumenten omvatten onder meer vorderingen, geldmiddelen, effecten, leningen, crediteuren en overige kortlopende schulden. Deze financiële instrumenten stellen de organisatie bloot aan markt-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft BOOR een beleid inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de organisatie te beperken.

BOOR zet geen afgeleide financiële instrumenten in om risico's te beheersen. Bij het aantrekken respectievelijk uitzetten van middelen worden kredietrisico en renterisico zoveel mogelijk uitgesloten. Het uitzetten van middelen en het gebruik van rente-instrumenten hebben een prudent karakter en zijn niet gericht op het genereren van extra inkomsten door het aangaan van overmatige risico's.

Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van debiteuren bestaan voor circa 45% uit ouderbijdragen. Van de resterende vorderingen is voor 20% een voorziening getroffen voor mogelijke oninbaarheid. De rest betreffen diverse kleinere vorderingen. Voor de kredietrisico's inzake de vorderingen op deelnemingen en de overige vorderingen wordt verwezen naar financiële vaste activa en vorderingen.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Bij deze leningen is sprake van een vast rentepercentage voor een langere periode.

Liquiditeitsrisico

BOOR loopt geen significante liquiditeitsrisico's. Er wordt een positieve kasstroom voor de komende jaren verwacht ondanks dat in 2016 de lening met de Rabobank vervroegd is afgelost. Daarnaast vindt een strakke monitoring op de liquiditeitsprognose plaats en kan indien nodig bijsturing plaatsvinden.

17. Geormerkte subsidies - model G

G1. Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a)

Bestuur: 41775				De prestatie is ultimo verslagjaar conform de beschikking	
Omschrijving	Brin nr.	Kenmerk toewijzing	Datum toewijzing	geheel uitgevoerd en afgerond	nog niet geheel afgerond
lerarenbeurs 2014-2015	15kr	div	div	x	
lerarenbeurs 2014-2015	15hx	div	div	x	
Lerarenbeurs 2014 LBV4	15sc	644214-1	31-7-2014	x	
Lerarenbeurs 2014-2015	02lb	div	Div	x	
Lerarenbeurs 2014-2015	17cr	div	Div	x	
Lerarenbeurs 2015 -2016	po/so	div	Div		x
Lerarenbeurs 2015 -2016	15kr	div	Div		x
Lerarenbeurs 2015 -2016	15hx	div	Div		x
Lerarenbeurs 2015 -2016	15sc	div	Div		x
Lerarenbeurs 2015 -2016	02lb	div	Div		x
Lerarenbeurs 2015 -2016	17cr	div	Div		x
zij instroom 2009-2014	15kr	div	Div	x	
zij instroom 2009-2014	15kr	div	Div		x
zij instroom 2009-2017	15kr	div	Div		x
zij instroom 2019-2017	02lb	419121894	23-7-2014	x	
zij instroom 2019-2017	02lb	321229995	1-10-2013	x	
zij instroom 2019-2017	02lb	500129977	21-1-2015		x
zij instroom 2009-2017	15hx	div	Div		x
Totaal					

G2.A. Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk toewijzing	Datum toewijzing	Brin nr.	Bedrag van de toewijzing	Saldo 1-1-2015	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale kosten 31-12-2015	Te verrekenen 31-12-2015
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

G2.B. Doorlopend tot in een volgend verslagjaar.

Omschrijving	Kenmerk toewijzing	Datum toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Saldo 1-1-2015	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale kosten 31-12-2015	Saldo nog te besteden
-	-	-		-	-	-	-	-	-

18. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

18.1. Langlopende vordering ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Met ingang van de jaarrekening 2009 is de langlopende vordering van de scholen voor voortgezet onderwijs op het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap niet meer gewaardeerd. De vordering op het ministerie bedroeg per saldo € 4,7 miljoen. Deze vordering is tot stand gekomen ten tijde van de wijziging van bekostigingsmethodiek. Deze vordering is 'eeuwig'. Bij opheffing van een school wordt dit bedrag gevorderd bij het ministerie van OCW.

18.2. Lease

BOOR is verschillende operationele leaseovereenkomsten aangegaan. De volgende contracten waren eind 2015 actief:

Leasecontracten met een looptijd tot 1 jaar

Omschrijving	Looptijd ¹¹	Lasten per jaar ¹²
Dienstauto's	tot 2017	€ 6.500
Auto's leerlingenvervoer	Variabel	variabel
NCN (betreffende computers)	Variabel	variabel

Leasecontracten met een looptijd van 1 tot 5 jaar

Omschrijving	Looptijd	Lasten per jaar
Dienstauto's	tot 2017	€ 28.500
NCN (betreffende computers)	Variabel	variabel

¹¹ Indien er meerdere contracten voor een categorie/leverancier zijn is als looptijd variabel opgenomen.

¹² Indien de lasten per jaar afhangen van de afname van het aantal producten (bv pc's) zijn de lasten als variabel gepresenteerd.

18.3. Langlopende contracten

Leverancier	Categorie	Einddatum	Bedrag (in €)
KPMG	Accountantsdiensten	2017	218.000
Emeritor Procurement Services BV	Advies	2019	93.000
Securitas	Beveiliging	2017	118.000
J.de Kluyver, dakbedekking Rhooon	Dakbedekking	2020	783.000
Stedin Netwerkbeheer	Energie	variabel	334.000
Eneco	Energie	2018	3.153.000
Rara Avis BV (DTZ Zadelhoff)	Huur		148.000
Lage Landen Vendorlease BV inz. Veenman	ICT	variabel	98.000
De Wal ICT	ICT	variabel	107.000
NCN Schoolcomputers	ICT	variabel	128.000
Edutopics BV	ICT	variabel	170.000
APS IT-diensten	ICT	variabel	179.000
SchoolMaster BV	ICT	variabel	255.000
Itec B.V.	ICT	2016	277.000
Econocom Nederland B.V.	ICT	variabel	417.000
BG Finance	Inhuur derden	variabel	86.000
Osinga de Jong educatieve dienstverlening	Leermiddelen	2017	800.000
Van Dijk Educatie B.V.	Leermiddelen	2017	1.909.000
Heutink Primair Onderwijs BV	Leermiddelen	2017	2.016.000
CAZDAK BV dakbedekking	Onderhoud	2020	118.000
Hago Nederland B.V.	Schoonmaak	2017	101.000
Asito	Schoonmaak	2017	139.000
Beerco Schoonmaakgroep	Schoonmaak	2017	144.000
CSU Cleaning Services BV	Schoonmaak	2017	266.000
Gom schoonhouden B.V.	Schoonmaak	2017	506.000
DFP schoon B.V.	Schoonmaak	2017	542.000
Westerveld Schoonhouders	Schoonmaak	2017	597.000
Janssen-Fritsen BV	Speeltoestellen	variabel	222.000
Evident Projectstoffering BV	Stoffering	2021	399.000
Decolux	Zonwering	2020	413.000

18.4. Achterstallige middelen voor onderhoud

Met ingang van 1 januari 2015 heeft BOOR de verantwoordelijkheid voor het onderhouden van de buitenzijde van de gebouwen in het primair onderwijs. BOOR had deze verantwoordelijkheid al eerder voor de binnenzijde en voor de gebouwen in het voortgezet onderwijs. Bij de overdracht van de verantwoordelijkheid heeft een schouw plaatsgevonden van de gebouwen en zijn meerjaren onderhoudsplannen opgesteld.

We hebben vastgesteld dat de jaarlijks benodigde onderhoudskosten volgens deze plannen, veel hoger zijn dan de rijksvergoeding die daarvoor wordt ontvangen. Dit kan duiden op een achterstand in het onderhoud of op een structureel te lage bekostiging van het onderhoud door het ministerie van OCW. We zijn nog in gesprek met de gemeente Rotterdam over een eventuele onderhoudsachterstand van de gebouwen ten tijde van de overdracht. Daarnaast is het belangrijk om een te lage bekostiging van het onderhoud, op het niveau van de PO- en VO-raad bespreekbaar te maken met het ministerie van OCW. Want elke euro die we in het onderhoud van de gebouwen moeten steken, kunnen we niet inzetten in de klas.

19. Toelichting op de staat van baten en lasten

19.1. Rijksbijdragen ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) (3.1)

De rijksbijdragen bestaan uit de vergoeding van de personele en materiële uitgaven, de overige rijksvergoedingen en de ontvangen doorbetalingen rijksbijdragen van de Samenwerkingsverbanden inzake Passend Onderwijs.

Bedragen x € 1.000

Rijksbijdragen OCW		2015	Begroting 2015 ¹³	2014
3.1.1	Rijksbijdragen OCW	210.111	210.282	207.498
3.1.2	Overige subsidies OCW	10.660	10.277	10.432
3.1.3	Ontvangen doorbetalingen rijksbijdragen SWV	3.229	3.226	634
	Totaal rijksbijdragen OCW	224.000	223.785	218.564

Rijksbijdragen OCW

De rijksbijdragen 2015 zijn hoger dan vorig jaar omdat de lumpsum personeel is verhoogd met 1% als compensatie voor de salarisverhoging uit de nieuwe cao. Daarnaast bestaat het verschil tussen 2015 en 2014 uit diverse plussen en minnen. Hogere rijksbijdragen worden veroorzaakt door de extra middelen vanuit diverse onderwijs akkoorden. Daarnaast is het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs hoger dan in 2014.

Tegenover deze hogere rijksbijdragen staat het wegvallen van de bijzondere bekostiging jonge leerkrachten. Daarnaast zijn het aantal leerlingen en de gewichten in het primair onderwijs lager dan in 2014. Ook zijn in 2015 meer wachtgeldkosten in rekening gebracht doordat het Participatiefonds is gestart met terugwerkende kracht verrekenen van uitkeringskosten.

De rijksbijdrage 2015 ligt hoger dan de begroting. Dit bestaat uit een niet begrote rijksvergoeding voor het buitenonderhoud (€ 1,5 miljoen). Daar tegenover staan hogere uitkeringskosten dan geraamd (€ 0,7 miljoen) en een terugbetaling van rijksvergoeding vanwege een correctie op de gewichtenregeling over het schooljaar 2014-2015 (€ 0,5 miljoen) en 2015-2016 (€ 0,37 miljoen).

¹³ De cijfers in de kolom begroting zijn aangepast ten opzichte van het vastgestelde jaarplan 2015. De wijziging in de *Regeling jaarverslaggeving onderwijs* schrijven voor dat inkomsten van Samenwerkingsverbanden onder de rijksvergoedingen worden gepresenteerd. Deze waren in het jaarplan 2015 nog opgenomen onder de "overige overheidsbijdragen en subsidies". Het gaat om een bedrag van € 988.000. Daarnaast is een bedrag van € 2,239 miljoen van het onderdeel rijksbijdragen OCW overgeheveld naar de Ontvangen doorbetalingen rijksbijdragen SWV. Dit is geld dat voorheen via het ministerie liep en nu via de samenwerkingsverbanden.

Onder de post rijksbijdragen zijn ook de uitkeringskosten van voormalige medewerkers die een ww-uitkering ontvangen opgenomen die het ministerie in mindering brengt op de rijksbijdragen. In 2015 ging het om een bedrag van € 1,3 miljoen (2014: € 0,95 miljoen).

Overige subsidies OCW

De overige subsidies van OCW liggen in lijn met 2014 en in lijn met de begroting. Deze subsidies kunnen als volgt worden verdeeld in geormerkte en niet geormerkte subsidies:

		<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Overige subsidies OCW		2015	2014
3.1.2.1	Geormerkte subsidies	0	45
3.1.2.2	Niet-geormerkte subsidies	10.660	10.387
	Totaal overige subsidies OCW	10.660	10.432

De niet-geormerkte subsidies betreffen met name de bekostiging functiemix Randstad (€ 1,6 miljoen), leerplusarrangement (€ 2,2 miljoen), de eerste opvang vreemdelingen (€ 0,77 miljoen), voortijdige schoolverlaters en prestatiebox (samen € 4,1 miljoen).

Ontvangen doorbetalingen rijksbijdragen SWV

In het kader van de invoering van Passend Onderwijs is de leerlingebonden financiering per 1 augustus 2014 komen te vervallen. Hiervoor in de plaats ontvangen de samenwerkingsverbanden (SWV) de gelden die bestemd zijn voor deze leerlingen. De samenwerkingsverbanden verdelen deze middelen vervolgens conform het zorgjaarplan onder de betreffende schoolbesturen. Dit heeft tot gevolg dat in 2014 maar 5 maanden onder deze regeling zijn verantwoord en in 2015 het hele jaar.

De realisatie 2015 ligt op het niveau van de begroting.

19.2. Overige overheidsbijdragen en subsidies (3.2)

		<i>Bedragen x € 1.000</i>		
Overige overheidsbijdragen en subsidies		2015	Begroting 2015	2014
3.2.1	Gemeentelijke bijdragen	15.463	15.559	16.393
3.2.2	Overige	223	526	634
	Totaal overige overheidsbijdragen en subsidies	15.686	16.085	17.027

De overige overheidsbijdragen en subsidies bestaan voor het grootste deel uit gemeentelijke bijdragen en dan met name de subsidies in het kader van het Rotterdams Onderwijsbeleid en *Leren loont!* (€ 12,3 miljoen). Daarnaast zijn onder

deze post de baten verantwoord met betrekking tot in- en doorstroombanen (€ 0,35 miljoen), Weer Samen naar School en de huisvestingsvergoeding van de gemeente Lansingerland.

De daling van de overige overheidsbijdragen en subsidies ten opzichte van 2014 wordt veroorzaakt door een daling van de ROB-gelden, vanwege een lager uitgevallen afrekening over het vorige schooljaar en door een aflopende subsidieregeling voor de in- en doorstroombanen. Op totaal niveau ligt de realisatie van de overige overheidsbijdragen en subsidies in lijn met de begroting.

19.3. Overige baten (3.3)

Bedragen x € 1.000

Overige baten		2015	Begroting 2015	2014
3.3.1	Verhuur onroerende zaken	787	432	343
3.3.2	Detachering personeel	930	1.236	767
3.3.4	Sponsoring en schenkingen	46	-	68
3.3.5	Ouderbijdragen	6.276	5.003	5.604
3.3.8	Overige	3.915	2.687	5.702
	Totaal overige baten	11.954	9.359	12.484

De realisatie 2015 bedraagt € 12 miljoen en ligt op totaal niveau in lijn met 2014. Op onderliggend niveau zijn de baten uit verhuur € 0,4 miljoen hoger omdat in de huur nu een bijdrage is opgenomen voor de door BOOR te betalen onderhoudskosten. Daarnaast zijn de ouderbijdragen bijna € 0,7 miljoen hoger. Dit is te verklaren door het hoger aantal leerlingen, met name op de Blijberg en de Wolfert.

De post "overige" daalt ten opzichte van 2014 met € 1,8 miljoen. Vorig jaar zijn incidentele baten gerealiseerd vanwege een vrijval van reserveringen naar aanleiding van definitieve afrekeningen van het project onderwijstijdverlenging met andere besturen, afrekeningen van huisvestingsprojecten en het onderhoudsbudget.

Het totaal van de gerealiseerde overige baten liggen € 2,6 miljoen hoger dan de begroting. Dit is voor een bedrag van € 1,3 miljoen te verklaren uit hogere ouderbijdragen. Hier staan ook kosten tegenover. Daarnaast zijn er diverse incidentele meevallers waaronder de afrekening exploitatiekosten gemeente en een vrijval van de voorziening voormalig personeel. Ook zijn er ten opzichte van de begroting hogere inkomsten Early Bird en verhuur.

19.4. Personeelslasten (4.1)

De personeelslasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

		<i>Bedragen x € 1.000</i>		
Personeelslasten		2015	Begroting 2015	2014
4.1.1.1	Brutolonen en salarissen	142.688	144.525	141.320
4.1.1.2	Sociale lasten	22.562	22.852	21.888
4.1.1.3	Pensioenpremies	17.691	17.919	20.482
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	2.332	100	2.304
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	6.527	8.368	5.424
4.1.2.3	Overige	7.961	6.201	8.423
4.1.3	Af: uitkeringen	-/- 1.622	0	-/- 1.599
	Totaal personeelslasten	198.139	199.966	198.242

Op totaal niveau liggen de kosten 2015 in lijn met de kosten 2014.

Salarissen (Rubriek 4.1.1 en 4.1.3)

Als nader wordt ingezoomd op de salarissen dan zijn de kosten in 2015 in totaal lager dan in 2014. Dit bestaat uit enerzijds een verhoging van de loonkosten vanuit het loonruimte akkoord (€ 3,5 miljoen) en anderzijds uit een verlaging van de formatie met 61 formatieplaatsen (€ 4 miljoen). In 2015 zijn de pensioenpremies gedaald en ingezet voor het loonruimte akkoord. De daling van de pensioenpremie heeft daarmee per saldo geen effect op het resultaat.

De salarissen inclusief de uitkeringen 2015 liggen circa € 3,9 miljoen onder dan de begroting. Hiervan wordt € 2,6 miljoen verklaard door een lagere bezetting, circa 40 minder formatieplaatsen. Medewerkers zijn eerder uitgestroomd dan waar bij de begroting van werd uitgegaan. Daarnaast was in de begroting een fors bedrag opgenomen als kosten voor de duurzame inzetbaarheid en de overgangsregeling bapo. Op deze regelingen is uiteindelijk een lager beroep gedaan.

De uitkeringen hebben betrekking op vervanging van zwangerschapsverlof. Deze worden standaard niet begroot omdat tegenover deze baten ongeveer even hoge (vervangings)kosten staan.

Personeelsvoorzieningen (Rubriek 4.1.2.1)

De dotatie in de personele voorzieningen ligt voor 2015 op het niveau van 2014. Wel wijkt de onderliggende verdeling in de diverse voorzieningen af, zie hiervoor de toelichting op de balanspost voorzieningen. In de begroting was alleen rekening gehouden met de voorziening jubilea in het voortgezet onderwijs. Toen de begroting 2015 werd opgesteld was nog geen zicht op het treffen van een voorziening voor langdurig zieken en uitkeringsgerechtigden.

Personeel niet in loondienst (Rubriek 4.1.2.2 en 4.1.2.3)

De kosten voor 2015 liggen ruim € 0,6 miljoen hoger dan in 2014. Dit betreft met name de inhuur van vakleerkrachten (bijvoorbeeld voor Lekker Fit) en de voorbereiding op het inbesteden van de administratieve dienstverlening.

De kosten in 2015 liggen op het niveau van de begroting.

Het gemiddeld aantal formatieplaatsen (fte) over de verschillende functiecategorieën ziet er ten opzichte van 2014 als volgt uit:

	2015	2014
Directie en management	198	205
Onderwijzend personeel	2.068	2.105
Overige medewerkers	616	633
Totaal	2.882	2.943

19.5. Afschrijvingen (4.2)

De afschrijvingen over 2015 bedragen:

Bedragen x € 1.000

Afschrijvingen		2015	Begroting 2015	2014
4.2.2	Materiële vaste activa	4.551	4.260	4.144
	Verlies als gevolg van buiten gebruikstelling vaste activa	69	0	4
	Totaal afschrijvingen	4.621	4.260	4.148

De afschrijvingskosten in 2015 zijn hoger dan de begroting en dan de realisatie 2014. De investeringen in inventaris zijn per abuis niet in de begroting opgenomen. Daarnaast is meer geïnvesteerd in met name ICT-middelen, deze hebben een relatief korte afschrijvingstermijn.

19.6. Huisvestingslasten (4.3)

De huisvestingslasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000

Huisvestingslasten		2015	Begroting 2015	2014
4.3.1	Huur	915	756	686
4.3.3	Onderhoud	5.403	4.958	3.959
4.3.4	Energie en water	3.744	4.953	4.667
4.3.5	Schoonmaakkosten	5.174	4.569	5.128
4.3.6	Heffingen	161	1.119	384
4.3.7	Overige	1.183	1.431	1.630
	Totaal huisvestingslasten	16.580	17.786	16.454

De huisvestingslasten zijn ongeveer hetzelfde als in 2014. In de onderliggende posten is echter wel een aantal opvallende afwijkingen. De energiekosten zijn aanzienlijk lager als gevolg van een sterke sturing op oude afrekeningen, lagere voorschotten voor 2015 (onder andere door centrale inkoop), 2015 was een “zacht” jaar en er zijn minder panden in gebruik. Daar staat tegenover dat de onderhoudskosten hoger waren dan in 2014. Dit komt door de doordecentralisatie van het buitenonderhoud in het primair onderwijs dat – evenals de rijksinkomsten met betrekking tot het buitenonderhoud -niet geraamd was.

Ten opzichte van de begroting ligt de realisatie €1,4 miljoen lager. Ook hierbij vormen de lagere energielasten een deel van de verklaring. Daarnaast waren de heffingen hoog begroot (€ 1 miljoen) uitgaande van de hoge in rekening gebrachte bedragen van de afgelopen jaren. Nu tot definitieve afrekening van de voorgaande jaren wordt gekomen blijkt dit bedrag te hoog te zijn.

19.7. Overige lasten (4.4)

De overige lasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000

Overige lasten		2015	Begroting 2015	2014
4.4.1	Administratie- en beheerslasten	14.527	13.528	13.985
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	6.227	5.965	6.069
4.4.4	Overige	4.250	3.350	4.390
Totaal overige lasten		25.004	22.844	24.444

Op totaal niveau liggen de overige lasten ruim € 0,5 miljoen hoger dan in 2014. Dit betreffen met name ICT-uitgaven. Het gaat dan om licentiekosten en ICT-verbruiksartikelen. Deze hogere kosten zijn een gevolg van een toenemende digitalisering onder andere gestimuleerd door het ministerie van OCW via de rijksvergoedingen.

De kosten 2015 liggen ruim € 2 miljoen hoger dan de begroting. Dit betreft de hiervoor genoemde hogere automatiseringskosten en de hogere leerlingengebonden uitgaven voor schoolreizen etc. Hier staan ook hogere opbrengsten tegenover, zie de toelichting op de overige baten.

19.8. Financiële baten en lasten (5)

De financiële baten betreffen voornamelijk het rendement op belegde gelden. De financiële lasten betreffen grotendeels de rentelasten van de opgenomen leningen voor de huisvesting van de Wolfert van Borselen Scholengroep in Lansingerland.

Bedragen x € 1.000

Financiële baten en lasten		2015	Begroting 2015	2014
5.1	Rentebaten	123	112	124
5.3	Waardeveranderingen effecten	-/- 6	0	-/- 3
5.4	Overige opbrengsten effecten	0	0	0
5.5	Rentelasten (-/-)	-/- 1.161	-/- 602	-/- 612
	Totaal financiële baten en lasten	-/- 1.044	-/- 490	-/- 491

De rentelasten in 2015 zijn hoger dan de realisatie 2014 en de begroting 2015 omdat onder deze post de boeterente is opgenomen vanwege de vervroegde aflossing in 2016 van de Rabobank lening. De overige financiële baten en lasten zijn in lijn met vorig jaar en de begroting.

20. Overzicht verbonden partijen

Wij hebben geen overheersende zeggenschap in andere partijen. We hebben een beperkt aantal samenwerkingsverbanden tussen onze scholen onderling. Voorbeelden hiervan zijn de stichting De Sportieve Basisscholen Rotterdam en de stichting Kunstzinnige Basisscholen Rotterdam.

Boss-project

BOOR neemt deel aan het Boss-project (Beter Opleiden in Samenhang en Synergie). Het doel van dit project is gezamenlijk een leer- en loopbaantraject te ontwikkelen dat opleidt van student tot een beginnend docent (bevoegd en bekwaam), waarbij de opleiding deels in de praktijk vorm krijgt, waardoor opleiding en praktijk beter op elkaar aansluiten.

Het beter opleiden richt zich op de stageschool (stageplaatsen), de opleidingsschool (school medeopleider) en op educatief partnerschap (school, opleiding en aanstaande leraar zijn partners in leren).

Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen stichting BOOR en haar deelnemingen, bestuurders en leidinggevende functionarissen. Deze transacties moeten een zakelijke grondslag hebben. Er hebben zich in 2015 geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

21. Specificatie bezoldiging topfunctionarissen op basis van WNT 2015

VERMELDING TOPFUNCTIONARISSEN EN GEWEZEN TOPFUNCTIONARISSEN (vermelding alle bestuurders met dienstbetrekking)

Naam	voorz.	Ingang dienstverband	Einde dienstverband	Omvang dienstverband in FTE	Beloning	Belastbare onkosten-vergoeding	Voorziening beloning op termijn	Uitkering beëindiging dienstverband	Motivering overschrijding norm en andere toelichtingen
	j/n				€	€	€	€	
H.W.M van Blijswijk	j	1-8-2013	-	1,0000	149.843,88		16.115,16		- nvt
D.J.P.B.W Dohmen	n	1-8-2013	-	1,0000	137.897,52	-	15.773,76		- nvt
A.C. de Visch Eybergen	n	1-2-2014	-	1,0000	121.412,12	-	15.285,18		- nvt

VERMELDING TOEZICHTHOUDERS (lid van het hoogste toezichthoudende orgaan)

Naam	voorz.	Ingang dienstverband	Einde dienstverband	Omvang dienstverband in FTE	Beloning	Belastbare onkosten-vergoeding	Voorziening beloning op termijn	Uitkering beëindiging dienstverband	Motivering overschrijding norm en andere toelichtingen
	j/n				€	€	€	€	
P. Geelkerken	j	1-2-2013	-		9.784,00	-	-		- nvt
M.J.J. van den Anker	n	15-2-2013	-		6.522,00	-	-		- nvt
F. Azarkan	n	15-2-2013	-		6.522,00	-	-		- nvt
M. Scha	n	15-2-2013	-		6.522,00	-	-		- nvt
R.P. Zevenbergen	n	15-2-2013	-		6.522,00	-	-		- nvt
L. van Geest	n	15-2-2013	-		-	-	-		- nvt

De bestuurders van BOOR worden bezoldigd conform de cao voor bestuurders in het voortgezet onderwijs.

Er zijn geen personen van wie de bezoldiging de WNT-norm te boven gaat.

22. Accountantshonoraria

In voorliggende jaarrekening zijn de volgende kosten voor onze huisaccountant opgenomen:

KPMG Accountants	2015	2014
Onderzoek van de jaarrekening en interim controle	€ 111.300	€ 84.700
Overige controlewerkzaamheden, onder andere huisvesting	€ 56.700	€ 4.235
Fiscale advisering	€ 0	€ 0
Niet controlediensten	€ 0	€ 0
Totaal	€ 168.000	€ 88.935

De stijging van de accountantskosten wordt veroorzaakt doordat de accountant in 2015 meer controleverklaringen bij subsidieverantwoordingen heeft afgegeven, er meer werkzaamheden voor de bekostigingscontrole nodig waren en de accountant extra werkzaamheden heeft verricht als gevolg van de stelselwijziging voor de onderhoudsvoorziening gebouwen zoals die in voorliggend jaarverslag is verwerkt.

23. Staat van baten en lasten per sector

Hierna is de staat van baten en lasten over 2015 opgenomen per sector. Evenals vorig jaar is ten behoeve van de segmentatie beoordeeld op welke sector baten en lasten betrekking hebben. In de tabel zijn bij het primair onderwijs zowel de scholen voor het (speciaal) basisonderwijs als het (voortgezet) speciaal onderwijs opgenomen.

Bedragen x € 1.000

	Voortgezet onderwijs	Primair onderwijs	Totaal
Baten			
3.1 Rijksbijdragen OCW	81.919	142.081	224.000
3.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies	3.483	12.203	15.686
3.5 Overige baten	7.495	4.459	11.954
Totaal baten	92.897	158.743	251.640
Lasten			
4.1 Personele lasten	68.705	129.434	198.139
4.2 Afschrijvingen	2.282	2.339	4.621
4.3 Huisvestingslasten	5.150	11.430	16.580
4.4 Overige lasten	13.909	11.095	25.004
Totaal lasten	90.046	154.298	244.344
Saldo baten en lasten	2.851	4.445	7.296
5 Financiële baten en lasten	-/- 1.092	48	-/- 1.044
Resultaat	1.758	4.494	6.252

C. Overige gegevens

24. Resultaatbestemming

24.1. Statutaire regeling omtrent bestemming van het resultaat

In onze statuten zijn geen bepalingen opgenomen over de bestemming van voordelige resultaten. Wij hebben niet tot hoofddoelstelling om te streven naar voordelige resultaten. Artikel 3 van de statuten beschrijft de doelen van BOOR. Deze houden verband met de instandhouding van scholen, het doen geven van openbaar onderwijs en het bijdragen aan de realisatie van het Rotterdams Onderwijsbeleid. In de statuten is bepaald dat in geval van liquidatie het resterende saldo van de middelen moet worden besteed aan het doel van BOOR.

24.2. Bestemming van het resultaat 2015

Voorgesteld wordt het resultaat 2015 ad € 6.252.000 toe te voegen aan de algemene reserve. Dit voorstel is reeds in de jaarrekening verwerkt.

25. Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich in 2016 geen relevante gebeurtenissen voorgedaan die verwerkt of toegelicht zouden moeten worden in de cijfers 2015.

26. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting BOOR

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2015 van Stichting BOOR te Rotterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en de staat van baten en lasten over 2015 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van Stichting BOOR is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

Het bestuur is voorts verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 2 van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2015. Dit vereist dat wij voldoen aan voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan alsmede in het kader van de financiële rechtmatigheid voor de naleving van die relevante wet- en regelgeving, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend

zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidcriteria en van de redelijkheid van de door het bestuur van de entiteit gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting BOOR per 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2015 in alle van materieel belang zijnde aspecten voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat de bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2015.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 393, lid 5 onder e en f van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3 Jaarverslag van het onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2015 is opgesteld, en of de in artikel 392, lid 1 onder b tot en met h van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 391, lid 4 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Den Haag, 25 april 2016

KPMG Accountants N.V.

W.A. Touw RA

27. Gegevens over de rechtspersoon

Naam instelling

Stichting BOOR

Bestuursnummer

41775

Postadres

Postbus 23058

3001 KB Rotterdam

Telefoon

010-2540800

E-mail

info@stichtingboor.nl

Website

www.stichtingboor.nl

Contactpersoon

Roos van der Lee, bestuurssecretaris

Bijlage: Overzicht scholen per 31 december 2015

Er zijn 62 scholen voor regulier basisonderwijs:

Brinnummer	School	Gebieden
18TM	De Akkers	Feijenoord
19CT	Andries van de Vlerkschool	Hoogvliet
08GN	Babylon Taalschool	Centrum
20FK	De Barkentijn	IJsselmonde
17LO	De Bergse Zonnebloem	Hillegersberg-Schiebroek
14HB	De Blijberg	Noord
18WG	Blijvliet	Feijenoord
18VF	Bloemhof	Feijenoord
12DY	De Boog	Delfshaven
13LW	De Boog Bospolder	Delfshaven
18WX	De Catamaran	IJsselmonde
18OR	Charlois	Charlois
19BE	De Clipper	Feijenoord
16XX	Combinatie 70	Noord
11UB	Delfshaven	Delfshaven
13BC	Duo 2002	Delfshaven
17MV	Eduard van Beinum	Hillegersberg-Schiebroek
20HQ	De Esch	Kralingen-Crooswijk
14EJ	Finlandia	Delfshaven
17NU	Fridtjof Nansen	Prins Alexander
18EE	De Globe	Charlois
19CB	De Groene Palm	IJsselmonde
17NJ	Jacob Maris	Hillegersberg-Schiebroek
17EO	Jan Antonie Bijloo	Prins Alexander
03DX	Jan Prins	Centrum
18GY	De Kameleon	Charlois
20HA	De Kleine Wereld	Kralingen-Crooswijk
16JC	De Klimop	Kralingen-Crooswijk
12VC	De Korf	Delfshaven
17OJ	De Kruidenhoek	Prins Alexander
19BU	De Kubus	IJsselmonde
06BG	Het Landje	Centrum
18SV	De Mare	Feijenoord
14JR	De Margriet	Noord
17PN	De Meridiaan	Prins Alexander
19AF	Nelson Mandela	Feijenoord
19DQ	De Notenkraker	Hoogvliet

Brinnummer	School	Gebieden
18QZ	Over De Slinge	Charlois
17FH	Daltonschool Overschie	Overschie
18UM	Pantarijn	Feijenoord
18BL	Passe-Partout	Prins Alexander
11SY	De Phoenix	Rozenburg
10UF	Pierre Bayle	Kralingen-Crooswijk
24NX	De Pijler	Feijenoord
18VR	De Piramide	Feijenoord
19CF	De Plataan	Pernis
20KW	De Plevier	Hoogvliet
24NY	Pluspunt	Prins Alexander
17OY	Prins Alexander	Prins Alexander
19DN	't Prisma	Hoogvliet
00DO	Van Rijckevorsel	Hoek van Holland
18ZH	Samsam	IJsselmonde
18ZU	De Schalm	Feijenoord
18LX	Toermalijn	Charlois
18PX	De Triangel	Charlois
19DS	De Tuimelaar	Hoogvliet
17FY	Montessorischool Tuinstad	Hillegersberg-Schiebroek
09GQ	De Vier Leeuwen	Kralingen-Crooswijk
13QN	De Vierambacht	Vierambacht
18BO	De Waterlelie	Prins Alexander
17JH	De Wilgenstam	Hillegersberg-Schiebroek
18VY	De Zonnehoek	Feijenoord

Er zijn zes scholen voor speciaal basisonderwijs:

Brin	School
20RE	Cornelis Leeflang
20RW	Henry Dunant
20RV	Van Heuven Goedhart
21HJ	Hoogvliet
20KY	De Kring
20RD	Sonnevanck

Er zijn acht scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs:

Brin	So/vso *	School	Cluster
20RJ	so	A. Willeboerschool	Cluster 3
	vso	De Hoge Brug	
20RL	so	De Archipel	Cluster 4
20RI	so	Dr A. van Voorthuysenschool	Cluster 3
	vso	Herenwaard	
20RX	so/vso	Mytyschool De Brug	Cluster 3
20RK	so	Openluchtschool Rotterdam	Cluster 3
20VT	so	De Piloot	Cluster 4
	vso	Passer College	
20RT	so/vso	Reconvalescentenschool	Cluster 3
18BD	so/vso	Tylytschool	Cluster 3

* Speciaal onderwijs (so) en/of voortgezet speciaal onderwijs (vso)

Er zijn zes scholen voor voortgezet onderwijs:

Brin	School
17CR	Einstein Lyceum
15SC	Erasmiaans Gymnasium
15EO	Libanon Lyceum
02LB	Nieuw Zuid
	Hugo de Groot
	Rotterdams vakcollege de Hef
	Olympia College
15HX	Thorbecke Voortgezet Onderwijs
15KR	Wolfert van Borselen
	Wolfert College
	Wolfert Dalton
	Wolfert Lyceum
	Wolfert Pro
	Wolfert Tweetalig
	Riss